

νων συαλερῶν καὶ εἰς τὴν ἀπομόνωσιν τῶν δυνά-  
μεων, ὡν τὰς ἀπλᾶς ἐνεργείας θέλουσι νὰ γνωρί-  
ζωσιν.

Εἰς τὰ ἐπιθυλάσσοια ἔργαστήρια, ιδίᾳ ἀπ' αὐτῆς  
τῆς ἰδρύσεως αὐτῶν, τοιαῦται ἐπεκράτησαν ίδεαι·  
ἡ ἀπλῆ παρατηρησίς. ἡ συλλογὴ καὶ περιγραφὴ  
τῶν ζώων δὲν ἔθεωρθήσαν ως μόνη ἐπιστημονικὴ  
ἀπασχόλησις εἰς τὰ σοφὰ ταῦτα ιδρύματα, ἀλλὰ  
δημιουργοῦντες αυτὰς ταῦτας τὰς συνθήκας τῆς  
ζωῆς τῶν διαχόρων θυλασσίων ζώων ἐντὸς εὔρυτά-  
των ἐνυδροτροφείων, ἐπεγείρονταν νὰ καταλάβωσιν  
ἐπ' αὐτορῷ αὐτὴν ταῦτην τὴν φύσιν, τελοῦσαν  
τὰ φυινόμενα αὐτῆς.

[\*Ἐπεται τὸ τέλος.]

## Ο ΒΟΥΡΚΟΛΑΚΑΣ

### ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΣ

#### ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ	
ΣΑΡΑΝΤΗΣ	γυνοὶ τῆς Δέσποιν.
ΘΑΝΑΣΗΣ	
ΚΡΑΛΗΣ, πραματευτὴς τῆς Βαβυλώνας.	
ΣΤΕΦΑΝΗΣ, κατόπιν πάτερ Συνέδιος.	
ΚΕΡΙΑΚΟΣ, ἀγωγιάτης.	
ΔΕΣΠΟΙΝΑ	
ΑΡΕΤΟΥΓΛΑ, ιδρη τῆς Δέσποιν.	
ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ	
ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ	γειτόνισσες.
ΠΙΠΙΝΙΩΝ	
Φάντασμα τῆς Ἀγίας Μαρίνας.	
Παλικάρια, κορίτσια, βιολιτζῆδες.	
ΤΟΠΟΣ, χωριό τῆς Ἀνατολῆς	

#### ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΗ

##### ΣΚΗΝΗ Α'

Δρόμος τοῦ γωριοῦ ἀπὸ τὸ ἀριστερά, ἡ ξώπορτα τοῦ σπι-  
τιοῦ τῆς Δέσποιν, μὲ τὴν αὐλὴν μέσαν ἀντικρύ, τὸ περι-  
βόλι τῆς Δέσποιν, μὲ τὸ σπίτι στὸ πλάγιο. Δεξιά, τὰ  
σπίτια τῆς Περμαθίως καὶ τῆς Πιπινιώς. Οἱ δυοὶ γειτο-  
νισσες καθουνται στὰ κατώφλια τους, βράδυ βράδυ.

ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ, ΠΙΠΙΝΙΩΝ

Μ' ἔτρωγε, καὶ ὅλο μ' ἔτρωγε ταῦτι μου ἀπὸ τὸ  
πρωί. Ἀρραβώνας μυρίζει πάλι.

ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ

Ταῦτι σου σένα σὲ τρώει μόνο σὰν ἀποδεχτῇ τὰ  
μαντάτα καὶ ὑστερᾷ. Στὸν κλήδωνα νὰ τὰ λέσ αὐτά.

ΠΙΠΙΝΙΩΝ

Νὰ μὴ χαρῷ τὴν Μαριώ μου, σοῦ λέω, τίποτις  
δὲν ἀκούσα. Ἀμὲ νὰ μὴν μποροῦμε δὰ καὶ μεῖς νὰ  
δοῦμε δεντρί, καὶ νὰ στοχαστοῦμε τί λογῆς λου-  
λούδι. Θὰ βγάλῃ;

ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ

"Α! Δὲν ἀκούσεις, μόν' εἶδες κάτι. Τὰ μάτια  
σου τοίχους τρυπούν καὶ κρυφοκοιτάζουν, καὶ σὺ  
γι' αὐτιά μους μιλᾷς.

#### ΠΙΠΙΝΙΩΝ

"Αμε στὸ καλό, καημένη, κι ἄδικα μὲ κολάζεις.  
Ψυγὴ δὲν τρύπητα τοῖχο νὰ δῶ. Τώρα δὲν κρύ-  
ουνται τὰ κορίτσια σὰ θένε ἀγάπες, κ' ἔννοια σου.  
Στὸν καϊρό μας εἴταν αὐτά. Κι ἀμὲ δὲ θυμᾶσαι,  
καημένη, τότες ποῦ ἥρθ' ὁ Γληγόρης μου ἀπὸ τὴ  
ξενιτειά, τί κακὸ ἔγεινε ὕσπου νὰ μοῦ πάρη τὸ  
πρῶτο φίλι; Σὰν τρελλός μὲ κυνηγοῦσε μὲς στὴν  
αὐλή. Ἡ παρέα τριγύρω, καὶ γὼ μὲ τὸ δίσκο στὰ  
γέρια νὰ χώνουμαι ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ καὶ ὕσπου  
βγῆκε στὴν μέση τὴ θειά μου ἡ Βαρβάρα, καὶ οὐ-  
ναζε πῶς αὐτὴ μιθής δὲν ταιριάζουνε σὲ τιμημένα  
κορίτσια.

#### ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ

Κακὸν καϊρό νῆγγης, ποῦ τὰ εἰπες χιλιάδες φο-  
ρές, κ' ἔργεσται πάλι καὶ μοῦ τὰ στρώνεις σὰ νὰ  
είναι τὰ νυρικά σου. Ξέγαστα μιὰ καὶ καλή, ποῦ  
χήρεψες, καὶ ζάρωσε τὸ πετσί του, κι ἀκόμα γνώση  
δὲν ἔχεις.

#### ΠΙΠΙΝΙΩΝ

Αἱ, καψούλα μου, Βασιλικὸς κι ἀ μαραθῆ—

#### ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ

Νὰ μαραθῆς καὶ νὰ ξεραθῆς.

#### ΠΙΠΙΝΙΩΝ

Περιδρομος νὰ σὲ κέψῃ! ποῦ δὲν ἀρίνεις μιὰ  
Χριστιανὴ νὰ θυμηθῆ καὶ τὰ νιατά της.

#### ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ

Μωρὴ τὰ νιατά σου θ' ἀκοῦμε, ἡ τὸν χρραβώνη  
μιθής;

#### ΠΙΠΙΝΙΩΝ

"Απὸ τῶν τηθελα υπόθεουμε στάλλο. Καὶ σὺ πάλι  
μας κάνεις δὰ τὴν ἀνήξερη!

#### ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ

Τάστροπελέκι νὰ πέσῃ καὶ νὰ μὲ κάψῃ, ἀνίσια  
κι ἀκουσα τίποτις. "Ενα γαμπρό ξέρω στὴ γειτο-  
νιά μας, κι αὐτὸς είνε τῆς Τρυποθράκας ὁ γυιός.

#### ΠΙΠΙΝΙΩΝ

Τώρα μας ξύπνησες καὶ τοῦ λόγου σου. 'Ο κα-  
σμος τοῦς τούμπανο καὶ σὺ μας τοῦγαλες γι  
κρυφό. "Έλα, μωρή, πιὸ κοντά, γιατὶ κ' οι τοῦγι  
αὐτιὰ ἔχουν. 'Ο Στεφανῆς μωρὴ είναι, ὁ Στεφανῆς  
ο Στεφανῆς!

#### ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ

Στὰ ὄρη, στὰ βουνά, καὶ στὰ κλαδιά, καὶ στ  
ξερὰ τὰ δέντρα! Καὶ μὲ ποιάνα!

#### ΠΙΠΙΝΙΩΝ

Νά! ἔκει ποῦ στέκουμεν ἀπόψε καὶ θέμιας' ἀ-  
τὸ παράθυρο, γυρίζω, καὶ τί νὰ δῶ ἔκειδὰ καὶ  
τὸ περιβόλι τῆς Κερά Δέσποιν! Τώρα, εἴταν ἡ Ἀρετοῦ  
ἀπὸ μέσα, δὲν εἴτανε, Θεός τὸ ξέρει. Μὰ γυναῖ-  
ποῦ εἶδε κ' ἔπαθε πολλὰ στὴ ζωή της, δὲ γρειά-  
ται δὰ καὶ δάσκαλο νὰ τῆς πῆ πῶς δυό καὶ δ  
κάνουν τέσσερα!

#### ΠΕΡΜΑΘΙΩΝ

"Απὸ τὸ Θεό νὰ τὸ βρῆς, ποῦ ἀβάνιασες τὸ  
τιμημένο κορίτσι μας δίχως νὰ τὸ δῆς κισλας!

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Μηγαρή σοῦ εἶπα γὰρ πάλι πῶς τἀψηταν κιόλας;  
ἀρραβώνας, σοῦ εἶπα, μυρίζει.

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Τέτοιον ἀρραβώνα, γιὰ τὶς κόρες σου νὰ τοὺς  
φυλάγης, κι ὅχι γιὰ τὴς Ἀνατολῆς τὸ καμάρι.

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Ναι, εἶδες δέ, λίγα μᾶς ἔφτειαξες καὶ σὺ στὸν  
καιρό σου, τότες ποὺ τὸν ἄφινες τὸν ἔρμο σου καὶ  
ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιά μου!

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

"Οχι, μόνο σὰν καὶ σένα, ποὺ πρὶ νὰ σοῦ δώσῃ  
δαχτυλίδι, σοῦ τραγουδοῦσε κάτω ἀπ' τὰ παράθυρα.

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Χάρη νάχης τὸν "Αη Γιάννη, ποὺ πῆγα καὶ  
κείτουργήθηκα σήμερα καὶ δὲν ἔρχουμαι μὲ τὰ νύ-  
για μου νὰ τὰ χύσω τὰ μάτια σου· ποὺ ή γλώσσα  
του μέτρο δὲν ἔχει.

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ (χαμηλά).

Καὶ δὲν κοιτάζεις, θεότυρφη, νὰ τηνε δῆς τὴν  
οπέλλα στὸ παράθυρο· της ἐκειδέχ ποὺ στέκεται μο-  
αχή της;

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Καὶ δὲν τοὺς βλέπεις, καὶ τὸ Στεφανῆ μέστα στὸ  
περιβόλι· κοντά στὶς πορτοκαλιές; Δέξ τοντα τὸν  
διάκντροπο, καὶ μὴ μοὺ ψάλλης πῶς δὲν ξέρουν κ'  
ἀρχοντοπούλες ἀπὸ κρύφιες ἀγάπες. Καὶ πιὸ  
χιλούδι· δὲν ἔσκυψε μέλισσα νὰ τὸ βυζάξῃ, μὰ  
τωχικὸς μενεζές εἴταν ἡ ἀρχοντικὸς γιασουμι! "Ελα  
ὅρα καὶ γώσου μέστα νὰ κρυφοδοῦμε ἀπὸ πάνω,  
μὴ μᾶς νοιώσουν καὶ τοὺς χαλάσουμε τὶς  
υλειές.

(Μπαίνουν, καὶ κρύβουνται ἀπάνω στὸ σπίτι τῆς Πιπί-  
νης, κοντά σὲ παράθυρο ποὺ βλέπει στὸ περιβόλι).

## ΣΚΗΝΗ Β'

I ἕδια· πῖο σκοτεινά. 'Ο Στεφανῆς ἀνάμεσα στὶς πορ-  
τοκαλιές. 'Η 'Αρετοῦλα στὸ παράθυρο δίχως νὰ τοὺς  
βλέπῃ.

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ, ΣΤΕΦΑΝΗΣ

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

"Ηθελα νὰ ξέρω, σὰ μὲ γεννοῦσε ἡ μάννα μου,  
πουλὶ κελαιδοῦσε μέστα σὲ τοῦτο τὸ περιβόλι,  
μὲ μάγεψε, καὶ δὲν μπορῶ νὰ κλείσω τὸ βράδυ  
πράθυρο δίχως νὰ σκύψω καὶ νὰ τὸ δῶ! Καὶ γιατί  
εἶτε νὰ μοὺ πῆ ἡ στρίγλα ἐκείνη ἡ γύφτισσα πῶς  
τὰχτσω τὸ σπιτικό μου, καὶ θὰ μισέψω στὰ  
πατα, μὰ θάρθω πάλι στὸν τόπο μου, καὶ θάρθω,  
τε!, μὲ πρωτοτάξιδο καράβι ποὺ θάχη σύννεφα  
καὶ πανιά! "Υστερα σὰ νὰ βούρκωσε ἡ καημένη κ'  
ταμε νὰ φύγη, μὰ κοντοστάθηκε πάλι, καὶ ξαν-  
αἴρισε, καὶ μοὺ εἶπε πῶς—σὲ καλὰ χέρια θὰ πέσω  
τι νὰ μὴ νοιάζουμαι! 'Ανάθεμα τὴν ώρα ποὺ ἥρθε  
δι μὲ παραζάλισε στὰ καλὰ καθούμενα! Μὰ ἔν-  
της δέ, καὶ δέ θὰ βγοῦν τὰ φαρμακερά της  
σογια. 'Ο ἀνεμός νάρθη, δὲ μὲ βγάζει ἀπὸ τὸ  
έκι μου. Μέστα στὰ θεμέλια του εἴναι ριζωμέν·  
ριδιά μου, καὶ τάχειρι του γλυκοθρέψει τὰ φυλ-

λοκάρδικ μου. (Βλέπει τὸ Στεφανῆ). : Σαλεύει κά-  
ποιος ἐκεῖ, ἡ φάντασμα βλέπω; 'Ο ίδιος πάλι!  
Τάθεόφορο τὸ παιδί, ποὺ πρέπει νὰ ξεφωνήσω νὰ  
τοὺς διώξω, κι ὡς τόσο δὲν πάει ἡ καρδιά μου!  
(ἀψα). Σύρε, σύρε νὰ μὴ σὲ νοιώσουν, κακόμοιρε,  
καὶ μ' ἀράνισσες. Στείλε στα θέλεις μηνύματα καὶ  
προξενητάδες, μὴν πολεμῆς διμως ἀπὸ παράθυρα νὰ  
μοῦ στέλνης ἀγάπες, γιατί ἔχουν πίκρες αὐτὲς οἱ  
ἀγάπες, δὲν τάχγιζεις αὐτὰ τὰ λουλούδια χωρίς νὰ  
ματώσης τὰ χέρια σου, ἀγγυλώνουν καὶ φαρμακώ-  
νουν τὰ κρυφογύρευτα τὰ φιλιά.

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

'Η δική μου ἡ ἀγάπη ἀγγύλια δὲν ξέρει· ξέρει  
τὸ βαθύκοπο τὸ μαχαίρι ποὺ χώνεις στὰ σωθικά  
μου. Πές μου, 'Αρετοῦλα μου, φῶς μου, γιατί δὲ  
θέλεις νὰ μ' ἀγαπήσῃς; τί εἴναι ποὺ λαχταρεῖς καὶ  
δὲν τῷχω, ψυχή μου; 'Αν εἴναι ἀγάπη λεβέντικη,  
πρόσταξέ με νὰ περπατήσω μέσα στὶς φλόγες, σὲ  
γκρεμνούς νὰ πάγω νὰ πέσω, φείδια ν' ἀγκαλιάσω,  
μέστα στὴν πίσσα νὰ βράσω.

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Κι ἂ δὲ λείψης ἀπὸ τοῦτο τὸ κόλασμα, βράζει  
ἀπὸ τώρα ἡ πίσσα ποὺ μπορεῖ διὺς ψυχής ἀντὶς μὰ  
νὰ πάρη στὰ βάθια της.

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Γιατί τὰ λές αὐτό, 'Αρετοῦλα; Ποῦ σ' ἀγά-  
πησα τάχα; 'Εγὼ κακός δὲν είμαι. Γιατί νὰ κο-  
λαστῶ, καὶ γιατί νὰ κολάσω; 'Εγὼ ἀπὸ τὴ στιγμὴ  
ποὺ σ' ἀγάπησα ἔγειν' ἀρνὶ μοναχό, σὰν κορίτσι  
ἄκακος είμαι. Πές μου, 'Αρετοῦλα. Μπορεῖ νὰ πάγη  
στὴν Κόλαση παιδί· ποὺ χαμογελάει τῆς μάννας;  
Στὴν Κόλαση πάει ἡ μάννα ποὺ τὸ γλυκοχα-  
δεύει; Πές μου· τάχηδονια ποὺ κελαΐδουν τὴν ἀγάπη  
τους, στὴν Κόλαση πάνε;

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Ντροπὴ καὶ καταρρόνιο μελετᾶς νὰ μᾶς φέρης,  
καὶ γιὰ πουλάκια μου κουβεντάζεις; Αὐτὸ τὸ που-  
λάκι ποὺ βλέπεις ἔχει μάννα κι ἀδέρφια, καὶ κεὶ  
νὰ κελαΐδης τὰ τραγούδια σου.

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Ἐέρεις πῶς θὰ φρενιάσουν, καὶ γι' αὐτὸ μοῦ τὸ  
λές. Μήτε νὰ τὴν ἀκούσουνε δὲ θὰ καταδεχτοῦν τὴ  
φωτικὴ προξενειά μου. Μὲ τρώγ' ἡ ἀγάπη σου,  
Αρετή μου, καὶ σωτηρία δὲ βλέπω ἄλλη παρὰ τὸ  
νάι σου καὶ τὴν κρύφα στεφάνωση.

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Νὰ μὴ σὲ ξανακούσω, καημένε! Νὰ μὲ κλέψῃ,  
λέει! Χριστὸς καὶ Παναγιά! Φύγε, ἀθεόφοβε, γιατί  
φώναξα κιόλας. (Σφαλάει τὸ παράθυρο ἡ 'Αρετοῦλα).

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ (μοναχός).

Μ' ἔνα χαμογέλοιο της ἀρπαξε τὴν καρδιά μου,  
καὶ τώρα τὴ σέρνει καὶ τὴν πληγώνει σὲ πέτρες καὶ  
βράχους. Θάρρεψε πῶς εἴταν τὴς ἀγάπης ἐκεῖνο τὸ  
χαμογέλοιο, καὶ πιάστηκα! Καὶ μπῆκε τάχκιστρο  
τόσο βαθιά στὰ σωθικά μου, ποὺ σπαρταρῶ καὶ  
ξετινάζουμαι νὰ γλυτώσω, καὶ δὲν μπορῶ. Δὲν  
μπορῶ ν' ἀνεσάνω. Ματώνουν τὰ σπλάχνα μου, κι  
ο νοῦς μου γυρίζει. Μοῦ ἔρχεται νὰ πάρω ἔνα δρόμο,

νὰ πηγαίνω, νὰ πηγαίνω καὶ νὰ μὴ σώνεται. Ν' ἀνεβαίνω καὶ νὰ κατεβαίνω βουνά, ποτάμια νὰ περνῶ γιὰ νὰ σύσσω τὴ φλόγα μου, σὲ ρημίες νὰ πλανιέμαι, νάναστενάζω, καὶ νὰ τρομάζουν τάγριμια. Νὰ φεύγουν τάγριμια, καὶ γὼ νὰ μένω μονάχος, πάντα μονάχος. . . . 'Αρετοῦλα μου, 'Αρετοῦλα, μὴν τὸ κάμης αὐτὸ τὸ κακό! "Ανοιξε τὸ παράθυρο νὰ φέξῃ πάλι ὁ κόσμος, νάναστηθῇ ἡ ψυχή μου. Λυπήσου με, 'Αρετοῦλα, καὶ χάνουμαι. Σὰν τὸ κερί θὰ λυώσῃ ἡ νιότη μου, αὐτὴ ἡ νιότη ποῦ ἔγεινε γιὰ τὰ σένα. Μὴν τὸ πῆς πῶς εἴμαι τῆς φτώχειας παιδί, αὐτὰ τὰ χέρια μποροῦν παλάτι νὰ χτίσουν, καὶ νὰ κάθεσαι μέσα μυριοκαρυάρωτη νὰ τραγουδᾶς τὴν καλοτυχία σου.

"Ἄχ, τοῦ κάκου! Κατεβαίνει τὸ σκοτάδι στὴ γῆς καὶ τὴ σαβανώνει. Βασιλεὺς ὁ ἥλιος τούρχανος, βασιλεψε κι ὁ δικός μου. Γλυκοφέγγουν ως τόσο ἀπὸ μέσα τὰ σπίτια. 'Αχτινοβολοῦν τάμιλητ' ἀστέρια. Μουρμουρίζουν τάμπελοβάθρακα, καὶ τὸ νερὸ τῆς βρύσης, ἀκοίμητος μάρτυρας τῆς ἀγάπης ποῦ ζωντανεύει τὸν κόσμο, κατρακυλάει καὶ φεύγει σὰν τὶς ώρες μιᾶς εὐτυχισμένης ζωῆς. 'Η ζωή μου ἐμένα θάχη ώρες δίσεχτες καὶ βαρειές! Θὰ γυρεύουνε νὰ περάσουνε, νὰ φύγουν, καὶ δὲ θὰ μποροῦνε. Λίμνη, λίμνη βαθειὰ καὶ θολὴ τὴν ἔκαμες τὴ ζωή μου, ἐσὺ ποῦ μὲ γλυκοδρόσιζες μὲ τὰ λόγια σου, καὶ τὸ πίστευα πῶς ὁ Θεός μάγαπούσε! 'Ο Θεός! 'Ας ἡζερα γιατὶ μοῦ τὴν ἔδωσε ὁ Θεός αὐτὴ τὴ λαχτάρα! Τί μοῦ τὴν ἄναψε τέτοια φωτιά! "Έλα, ἐσύ ψυχὴ τοῦ πατέρα μου, ποῦ χρόνια τονε λειτουργούσες, ἔλα καὶ πένες μου, γιατὶ αὐτὸ τὸ μεγάλο τὸ κρῖμα! ('Ακκουμπάει σὲ δέντρο, ύστερα τραβιέται καὶ χάνεται στὸ βάθος σιγὰ σιγά).

## ΣΚΗΝΗ Γ'

"Η ἴδια· οἱ δύο γειτόνιστες βγαίνουν ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς Πιπινιώς.

ΠΕΡΜΑΘΙΩ, ΠΙΠΙΝΙΟ  
ΠΕΡΜΑΘΙΩ

'Ανάθεμά σε, παλιογλωσσοῦ, ποῦ πῆρες ἔτσι στὸ λαιμό σου τὸ παινεμένο μας τὸ κορίτσι. Καὶ δὲν εἶδες πῶς ἐσφαλήχτηκε μέσα δίχως μήτε ματιὰ νὰ τοῦ ρίξῃ; "Έτσι μοῦ θάρρεψες πῶς εἶναι σὰν τὰ μοῦτρά σου κ' οἱ ἀρχόντισσες! Κρίμα μοναχὰ ποῦ δὲν τόνε μυρίστηκε ὁ κύριος Κωσταντῆς τὸν προκομιένο τὸ Στεφανῆ σου, ποῦ ἔμαθε δὰ κι αὐτὸς νὰ διαβάζῃ ψαλτῆρι, καὶ μοῦ λιμπίστηκε ἀρχοντοπούλεις! Σὰ νὰ τὸ ξέχασε πῶς εἴτανε μυρολογίστρα ἡ θειά του.

ΠΙΠΙΝΙΟ

Δαιμόνιο, καὶ τί δαιμόνιο τὸν ἔχει πιασμένο! Γλίγωρα θὰ τὸν ἀκούσουμε στὸ μοναστήρι κι αὐτὸν. Τόνε ζούρλαναν τὰ γράμματα τὸ δύστυχο, ίσως τράβηξε κιόλας νὰ πάρῃ νὰ πνίξῃ κανέναν τότες ποῦ ζεκίνησε ἀπὸ τὸ δέντρο ποῦ γύρευε νάγκαλιάσῃ σὰν τοῦ σφάλης τὸ παράθυρο τὸ κορίτσι. Μωρή, καλὰ κ' ἔπαιζαν ἀπὸ τὸ πρωὶ τὰ ματόφυλλά μου! 'Ακούς ἐσύ, λέει! Λεβέντικες ἀγάπεις μοῦ γουστάρησε τὸ παπαδοπαΐδι! Κι χάμε δὲν πάει

νὰ φαίνη! Καλὰ τοῦ τάψαλε τὸ κορίτσι, μα ὅχι σὰν καὶ μᾶς, ποῦ ζεμιναλιστήκαμε πρὶ νὰ ρουμε τὰ κακὰ τῆς μοίρας μᾶς.

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Γιὰ λόγου σου νὰ τὰ λές αὐτά, κι ὅχι γιὰ μέ ποῦ—

ΠΙΠΙΝΙΟ

Ποῦ τάξερες μαθής κι αὐτά!

(Τρέχει ἡ Περμαθιώ νὰ χτυπήσῃ τὴν Πιπινιώ, καὶ νουνται κ' οἱ δύο τους μέσα στῆς Πιπινιώς).

## ΣΚΗΝΗ Δ'

Χαγιάζτι τῆς Δέσπως. Νύχτα. 'Η Δέσπω πάθεται μιντέρι καὶ κλάθει. Πλάγι τῆς πλέκει ἡ 'Αρετοῦλα.

'Ο Κωσταντῆς πάθεται κοντά σὲ παράθυρο καὶ τάζει καποτες ἔξω.

ΔΕΣΠΙΩ, ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ, ΑΡΕΤΟΥΛΑ

ΔΕΣΠΩ

Τί νὰ εἴτανε μαθής αὐτὸ τόνειρο! "Ενα καροθέριο καράβη, καὶ μέσα κόσμος ἀμέτρητος, κι τὸ σπιτικό μας μαζί! Καὶ νὰ μὴν εἶναι, λέει, λαστα, μόνο νὰ εἶναι στεριά, καὶ νὰ γλιστράει καράβη καὶ νὰ πηγαίνη μὲ μία γλιγωράδα, ὃνειρο! Καὶ νὰ μὴν ἀνοίγη στόμα ψυχὴ νὰ λήσῃ, μόνο νὰ κάθουνται ὅλοι ἀμίλητοι καὶ γλυκοί. — "Έλα Χριστὲ καὶ Παναγιά μου! (Βάζει δράγκτι στὴν πάντα, καὶ κάνει τὸ σταυρό της), ἀσκόνειρο!

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

"Άχ, πῶς μὲ τρομάζεις, μάννα, μ' αὐτά σου δύνειρα!

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Καὶ νὰ δῆς ποῦ θὰ βγοῦν τὸ μῆνα ποῦ δὲν ράβεται.

ΔΕΣΠΩ

"Ας εἴμαι ως τόσο καλὰ ποῦ πῆγα καὶ τὸ τῆς Γαρουφαλιᾶς ἄμμα σηκώθηκα τὸ πρωὶ, νὰ κληθέψῃ τὸ ἔρμο. "Εβαλες, 'Αρετοῦλα μου, τὸ στὴ φωτιά; Πήγανε, κόρη μου, βάλτο, νὰ σὲ ληφθεῖς στὸ στροφεγγιά τὰ σγουρά σου. Σήκω, ἀγάπη μου, κ' ἔχε τὸ νοῦ σου καὶ στὸ φαῖ τῶν παιδιών ἀργησαν οἱ βλογημένοι, καὶ πρέπει νὰ μποδίσεις καν κάπου.

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Σὲ ξέρω, μαννοῦλα μου, καὶ πὰ δὲ μὲ γάλα. Κάτι θές νὰ τοῦ κρυφομιλήσῃς πάλι τοῦ Κωσταντή. "Ηθελα καὶ γὼ νὰ σοῦ πῶ κάτι, μὰ καλήτερα σάνειρα!

(Σηκώνεται νὰ βγῆ).

ΔΕΣΠΩ

Σὰν τί λογῆς;

ΑΡΕΤΟΥΛΑ (μοναχή της).

Πιατί νὰ τὸν καταλαλήσω τὸ δύστυχο! Αδωκά δὲν εἶχε στὸ νοῦ του. Εἴτανε μιὰ τρέλλα θαρρώ πῶς γιατρεύτηκε τώρα. (ἀψ) Τίποτις, μου, τίποτις. "Έτσι τὸ εἶπα νὰ σὲ πειράξω. (Βγει)

ΔΕΣΠΩ

'Ο Θεός νὰ μᾶς τὴ φυλάγη· εἶδες ἐσύ, σταυτῆ μου, ποτέ σου τέτοια μορφιά;

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Τὴν παραχαδεύεις, σοῦ λέγω, μάννα, καὶ θὰ  
ιες τὴν χαλάσσης. Καμάρωνέ την ὅσο θὲς ἀπὸ μέσα  
του, μὴ μην τὰς τὰ λές. Τὸ παιδί εἶναι βοτάνη  
ὅσο τὸ χαδεύεις μαραίγεται καὶ ζηρώνει. Πό-  
λε τὸ στὸν ρίζα του, δίνε του ἡλιο κι ἀγέρι, μὰ  
τὴν τὸ πολυαγγίζης.

## ΔΕΣΠΟ

Νὰ εἰσουνα μάννα, θὰ τὸνιωθες τὶ θὰ πὴ μο-  
χαρίσῃ κόρη. Εἶναι κι ὁ ἀποξύστης μας, Κω-  
ταντῆ μου, κ' ἔχει κι αὐτὸ νὰ πῇ. Τριῶ μηνῶν  
την βούζανα σάνε συγχωρέθηκε ὁ μακαρίτης ὁ κύ-  
νης σου. Καὶ γύρισε καὶ μοῦ εἰπ' ὁ κακημένος — Δέ-  
πω, ἡ Ἀρετούλα μου στὰ γέρια σου. Καὶ σρή-  
ψε τὰ μάτια του καὶ πιὰ δὲ σηκωθῆκε. Τὸ θυ-  
τεῖσαι. Δώδεκα χρόνων ἀγόρι τὲ εἴγα τότες. Πέρχ-  
εν τὰ χρόνια καὶ φύγανε. Μεγάλωσαν τὰ παιδιά  
μου, κ' ἡ Ἀρετούλα μας, ἔγεινε κοπέλλα κι αὐτή.  
Ι, καιρὸς εἶναι, γυιέ μου, ἐσένα σοῦ τὸ λέγω που  
ται κι ὁ πιὸ γνωστικός μου, νὰ τῆς εὑρούμε γαμ-  
ῆδ ποὺ νὰ τῆς ἀξίζῃ.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ (τηγώνεται).

Αὐτὴ τὴ δουλεία νὰ τὴν ἀφῆσῃς ἀπάνω μου.  
Γὼ θὰ τὴ βγάλω πέρα. Οἱ γχυπροὶ δὲ γίνουν-  
ται ψεύσεις. Χρειάζεται ὑπομονὴ τὸ κυνήγι τους.  
Γὼ θὰ τοὺς βρὼ τὸ γχυπρὸ κ' ἔννοια σου. Καὶ  
οἱ λόγου σου πιὰ κοίταζε τὰ προικιά της.

## ΔΕΣΠΟ

Ναί, δὲ σοῦ λέγω, παιδί μου, μὰ ζέρουμε κάτι  
μεῖς οἱ γυναικες. Ἐκείνο που ἔχω μὲς στὴν  
οδιὰ μου καὶ μὲ πλακώνει εἶναι, νὰ μην τύχῃ  
πέση τὸ πουλάκι μας σ' ἀσπλαγχνα χέρια. Χί-  
ρορες καλήτερα νὰ τὸ θέψω, παρὰ νὰ τὸ ρίξω  
ια σ' ἀγκάθια τὸ χαδεύεντο μου. Ἀγάπη, Κω-  
ντῆ μου, καὶ καλη γνωση. Κι ὅλα τὰλλα ἔρ-  
γαται μοναχά τους. Νὰ σοῦ πῶ τώρα. Εἶναι ἔνα  
λικάρι ποὺ πάει νὰ λωλαθῇ μὲ τὴν ἀδερφή σου.  
Ἀποκόστητε νὰ μᾶς κάμη, λέει, προξενειά, γιατί  
κι, λέει, ἀπὸ ωτικού σόγη, καὶ φοβοῦνται πῶς  
θὰ ποῦμε τὸ ναὶ. Μὰ τούχαθα ἀπὸ μέρος καλό,  
κι μᾶς θέν. Ἡ Κουταλιανὴ μοῦ τὸ ζεμυστήρεψε.  
κι μου τώρα, Κωσταντῆ μου, ἂν εἶναι ὄμορφο  
τίμιο καὶ καλογνωμό τὸ παιδί, καὶ τὸ ζέρω  
ε εἶναι, δὲν ἔχουμε μαθὲ βίος καὶ γιὰ κείνονε;

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Νὰ μην τὰ ξανακούσω τὰ προξενέματα τῆς Κου-  
ταλιανῆς, ποὺ ἀνεκκατώνεται στὶς δουλειές τῶν ἄλ-  
λων τὴν δριθῆ μὲς στάλων. Νὰ πάγω νὰ  
πιάσω ταύτιξ της καὶ νὰ τὰ σέρνω ὥσπου αἷμα  
στάζουνε. Νὰ τὴν πριονίσω τὴν ἀσυμμάζευτη  
ἀσσά της, ποὺ σὲ βρήκε μαλακόκρδη καὶ σε-  
ιζει στὰ χεράκια της πάλι, ἡ θεοχατάρατη. Καὶ  
ἀπὸ τὴ βιάση νὰ παντρέψης τὴν κόρη σου, θὰ  
εἰδώσῃς καὶ κανενὸς ζητιάνου σιγὰ σιγά.

## ΔΕΣΠΟ

Ἄκουσέ με, Κωσταντῆ, καὶ ζητιάνος δὲν εἶναι.  
κι παιδί καλομαθημένο καὶ γραμματίζουμενο.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Γραμματίζουμενο; Μπάξ κ' εἶναι ὁ Στεφανῆς;

## ΔΕΣΠΟ

Κι ἀν εἶναι, τί, Κωσταντῆ μου;

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Μή χερότερα! Νὰ μπὴ νὰ μᾶς θρονιαστῇ δῶ  
μέσα καὶ τῆς μυρολογίστρας τ' ἀνίψι! Γιατί νὰ μὴ  
γυρέψουμε πρώτα τὸν καντηλανάρτη, που εἶναι καὶ  
καλαθῆς! Ἐρμό νὰ μείνη καὶ σκοτεινὸ αὐτὸ τὸ  
σπίτι, γεροντοκόριτσα νὰ πλανιέται καὶ νὰ ξενο-  
δουλεύῃ ἡ ἀδερφή μου, τάποράγια τῆς γειτονιάς  
νὰ μαζεύῃ καὶ νὰ φτωχοθρέφεται. Στεφανῆς ὅμως  
νὰ μὴ βλέπη μπροστά της! Δὲν τὴν ἔχω τὴν ἀδερφή  
μου γιὰ τέτοιες γενιές. Μήτε τὴ φριελιά μου γιὰ  
τέτοια συμπεθεριά. Νὰ τῆς πῆς τῆς ωλενάδας σου  
τῆς Κουταλιανῆς νὰ πάη νὰ τὰ λέη αὐτὰ στὴ  
βρύση, ἐκεὶ ποῦ τὸ θολώνουν τὸ τρεχάμενό της  
νερό οι γλωσσούδες οι πλύστρες μὲ τὰ βρώμικα λό-  
για τους. Αὐτὸ τὸ σπίτι χτιστήκε σὲ θεμέλι ἀρχον-  
τάδικα, κι ἀρχοντάδικη στέγη τοῦ πρέπει.

## ΔΕΣΠΟ

Πχιδί μου, σὲ τιμῷ καὶ σὲ σέδουμαι γιὰ τὴν  
ξακουσμένη τὴ φρονιμάδα σου. Είταν ὅμως πικρά  
τὰ λόγια σου κ' ἔχυσαν ἀδικη χολὴ σὲ καρδιές  
ποῦ δὲν τὶς γνώρισες σὰν καὶ μένα ποὺ εἶναι γυ-  
ναίκα, καὶ καθευέρες τὶς βλέπω καὶ τὶς ἀκούγω. Μέσα στὰ φτωχικά τὰ καλύβια λάμπουν κάποτες  
περλάντικ, χλιες φορές πιὸ ἀτίμητα ἀπὸ τὸ δια-  
μάντι αὐτὸ τοῦ δαχτυλιδιοῦ σου. Πετράδια, ποῦ  
δὲν τὰ πιάνει ἀθρώτου λόγος, γιατί εἶναι οὐράνια  
στολίδια ποὺ τὰ δικρεντεύει ὁ Θεός. Μὲ μιὰ καλὴ  
καρδιὰ ὅλου τοῦ κόσμου τὰ στολίδια δὲν παραβγαί-  
νουν. Μὴν τὰ λησμονῆς κατέκ ποῦ σοῦ λέγω, παιδί  
μου, καὶ σὰ γύρης τὸ κερδίλι σου ἀπόψε, ἀρησε τὴ  
γνώση σου νὰ τοὺς διώξῃ τὸν ὑπνο μὲν ὥρα, καὶ  
νὰ καθερεφτίσῃ τὴν ἀλήθεια καθάρια μέσα στὸ νοῦ  
σου,—γιὰ γάρη τῆς ἀκριβῆς μας τῆς Ἀρετούλας.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

"Αρησέ τα τώρα, μάννα μου, ἀρησέ τα. Πάχω  
νὰ δῶ ἂν ἀκούστηκαν αὐτοὶ οἱ δυὸ ταξιδιώτες μας.  
Είτανε νάρθουν πρωὶ κι ἀκόμα δὲ φάνηκαν. Πρέπει  
νὰ τοὺς κράτησε ἀλλη μιὰ βραδία στὴν γώρα ὁ  
Κράλης ποὺ ἦρθε γιὰ δουλειές ἀπ' τὴ Βασιλῶνα.  
Τὸ ζέρεις πῶς εἶναι παλιός μου ωλος ὁ Κράλης,  
ἀπὸ τὸν καϊρὸ ποῦ ἀρχιστα νὰ ταξιδεύω στὰ μέρη  
τους. (Μοναχός του) Καὶ βγάζει κ' ἔκατο Στεφανῆ-  
δες ἀπὸ τὴν τσέπη του. (Βγάινει.)

## ΣΚΗΝΗ Ε'

'Η ίδια.

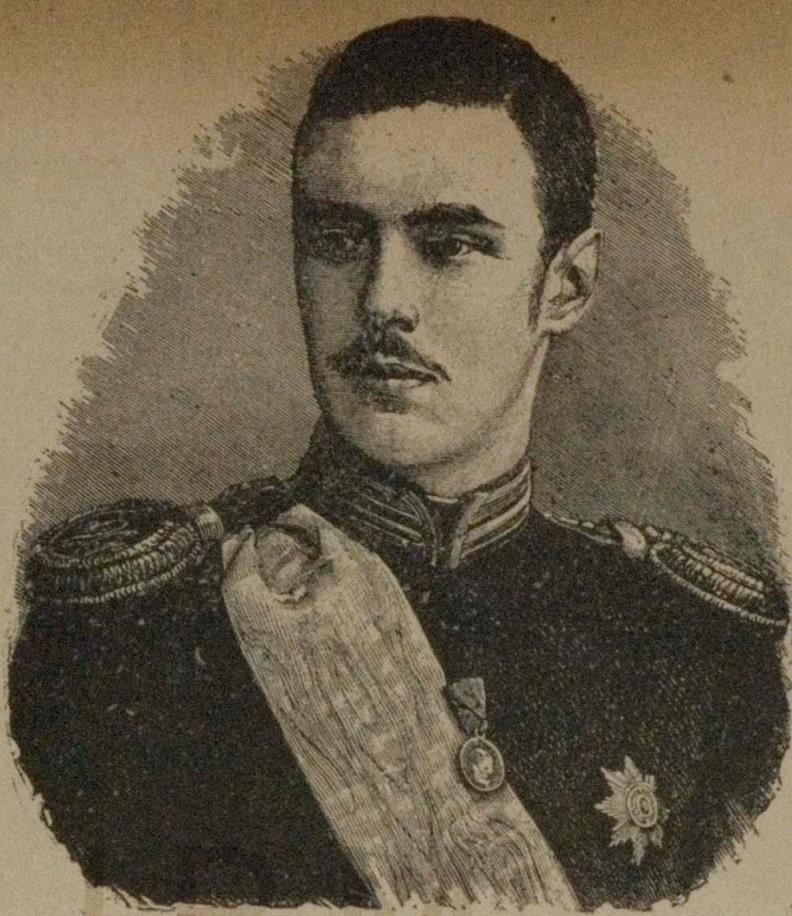
ΔΕΣΠΟ, θυτερ ΑΡΕΤΟΥΛΑ.

## ΔΕΣΠΟ

"Εγει τὸ αἷμα τοῦ μακαρίτη, θαρρῶ πῶς τοὺς  
βλέπω μπροστά μου σὰν ζεωνιζη. Μὲ εἶναι μαλλιά  
ἢ καρδιά του κάκια τὶ θὰ πῇ δὲν τὸ ζέρει. Εἶναι  
ἢ περηρόνεια ποὺ τηνε σκοτίζει κάποτες καὶ τὴ  
θολώνει τὴν καλωσόνη του. (Μπαίνει ἡ Ἀρετούλα).

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Μαννοῦλα, ἐσεῖς ωντζέτε, καὶ γὼ λούζουμεν  
μοναχή μου. Κοιτάζε τὰ μαλλιά μου πῶς θρύνε



Ο Διάδοχος τῆς Ρωσίας Μέγας Δούκας Γεώργιος

σὰν τὸ μετάξι. Καθιζώ τώρα καὶ μου τὰ μπλέκεις,  
νὰ σὲ χαρῶ, γιατὶ όπου νὰ εἶναι θὰ φανοῦν κ' οἱ  
ἄλλοι.

ΔΕΣΠΩ

Πάρε τὸ μαξιλάρι καὶ κάθισε, κόρη μου, γιατὶ  
βαραίν' ἡ καρδιά μου, κι ὅταν σ' ἔχω σιμά μου,  
γίνουμαι καὶ γὰρ χαρούμενη σὰν καὶ σένα. "Ετσι  
μου ἔρχεται νὰ σ' ἔχω πάντα σιμά μου. Τόνε ζου-  
λεύω τὸν καλότυχο ποῦ θὰ σὲ κάψῃ δική του.

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Τί λέσ, μαννούλα ; ἐγὼ πληντρείες καὶ γαμπρούς  
δὲ θέλω· καὶ νὰ σου πῶ, μάννα μου· ὃν εἶναι νὰ  
πάρω ἄντρα, ἡ καρδιά μου μου λέει νὰ τοὺς δια-  
λέξω ἀπατή μου, μὰ τὸ ξέρω πάλι πῶς αὐτὰ στὸν  
κόσμο δὲ γίνουνται, καὶ λέγω, παρά νὰ μου φυ-  
τεύουν ζένες ἀγάπες τὰ δέρρια μου, καλλιο νὰ μένω  
στὴν ἀγκαλιά σου, ποῦ τὴν ἔχω χάρισμ. ἀπὸ τὸ  
Θεό.

ΔΕΣΠΩ (μπλέκοντας τὰ μαλλιά της).

Κι ἂ σάφιναμε νὰ διαλέξης, Ἀρετούλα, ποιόνα  
θὰ διαλεγεῖς;

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Μὲ κάνεις καὶ γελῶ, καπημένη μάννα ! Σὰ νὰ  
εἶναι δὰ κ' οἱ γαμπροὶ κεράσια, νὰ βλέπης καὶ νὰ  
διαλέγης.

ΔΕΣΠΩ

Μὰ ἀπὸ τὰ λίγα παλικάρια ποῦ εἶδες, ποιόνα θὰ  
διαλεγεῖς ; ἔτσι, γιὰ χάζι.

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

"Αν εἶναι γιὰ χάζι, νὰ σου τὸ πῶ. "Εχει τῆς  
Στεφάνωσης τὸνομα,—

ΔΕΣΠΩ (μοναχή της).

Ο Στεφανῆς !

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Εἰν' ὄμορφος καὶ χαριτωμένος, μὰ ὁ κατ-  
ἀπὸ σόγι ὅτεν εἶναι : (γελῶντας) τόνε βρῆκες, ἥτι-

ΔΕΣΠΩ

Τῆς μάννας δὲ νοῦς κι ἀπὸ τὸ αἴτοῦ τὸ μά-  
γανει πιὸ μακριά. Καὶ τι σ' ἔκαμε, παιδί μι  
διαλέξης τοῦ μακαρίτη τοῦ παπᾶ Χαροκόπου  
γιού :

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Μάννα, γιατὶ νὰ σου τὸ κρατήσω κρυφό,  
φταιγώ. Ό τιδις ἥθεις δεύτερη φορὰ ἀπόψε ση-  
ριθόλι καὶ μου εἶπε πῶς μ' ἀγαπᾷ. Καὶ ταῦ-  
κριθηκα νῦρθη νὰ σὲ βρῆ, γιατὶ ἐγὼ προσ-  
δική μου δὲ γίνουμαι· καὶ τοῦ ἐκλειστα τὸ  
θυρο.—

ΔΕΣΠΩ (σηκώνεται ταραγμένη)

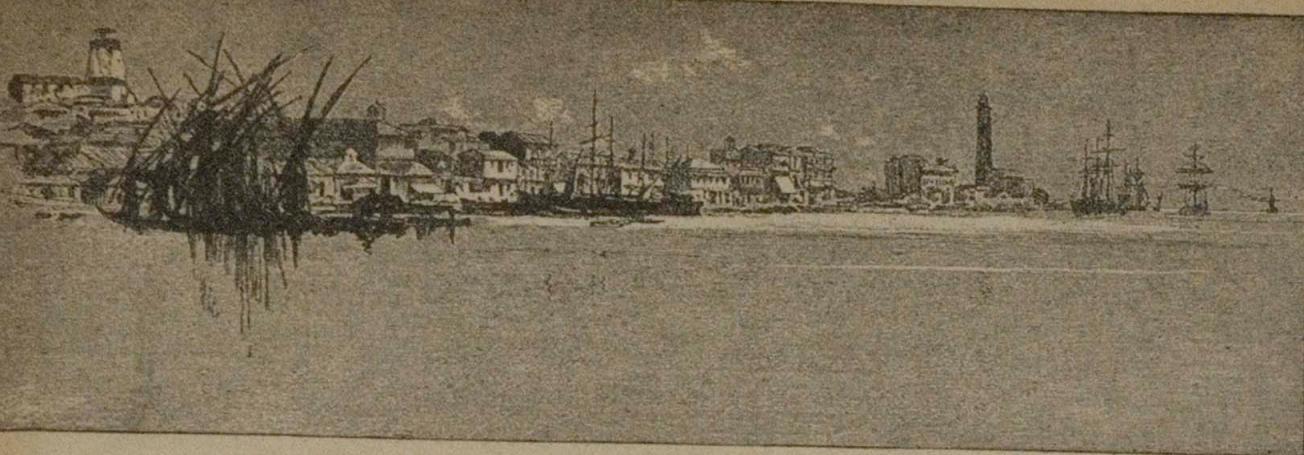
Θάρρος κι ἀδιαντροπιά του ! Καὶ τόση μῆ-  
μὴ μου τὸ λέσ ! Καὶ νὰ μήν τοὺς διώξῃς  
φωνές σου, μόνο νὰ τοῦ μιλάς καὶ γιὰ προσ-  
'Αθεόφεθη ! Τι θὰ γίνουμ ' ἀν τὰκούσῃ κι ὁ κα-

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

"Ηθελα, μάννα, μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τονε  
γιατὶ τοὺς λυπούμουν. Τὰ λόγια του εἶται  
καὶ πονετικά· γιατὶ νὰ τοῦ πικρομιλήσω ἐγ-  
μήτε τοῦ γλυκομιλῆσα. Στὴ μάννα μου τα-  
νὰ πάη.

ΔΕΣΠΩ

"Αχ, Ἀρετούλα, δὲν τὸν ἔμαθες ἀκόμα τη-  
σμο, καὶ πῆγες καὶ μπῆκες σὲ παγίδα μεγά-  
τρομερή. (Χτυπάεις ἡ ξώπορτα). Ήχερ' τὸ φ-  
καὶ τρέχα ν' ἀνοίξης τὴν πόρτα. Πρέπει νὰ  
τὰδέρρια σου. "Γετερα σου μιλῶ γι' αὐτὴ το-  
λειά. Πρόσεχε μόνο νὰ μήν τὰκούσῃ, καη-



Πόρτα Σαΐδ

Κωσταντηνή μας, γιατί χαθήκαμε. (Βγαίνει ή 'Αρετούλχ μὲ τὸ φανάρι).

(Μοναχή τῆς ἡ ΔΕΣΠΩ)

Τοξερε πῶς δὲ θὰ τὸν ἀκούσουμε καὶ πῆγε στὸ κορίτσι ὁ ἀδιάντροπος, ποὺ ἀπὸ τὸ Θεὸν νὰ τὸ βρῆ! "Α δὲν εἴτανε γιὰ τὸ παιδί μου ποὺ τὸν πόνεσε καὶ μπορεῖ νὰ τὸ πάρῃ κατάκαρδα, ἀπατή μου θὰ πήγαινα νὰ τὸν πιάσω τὸν ἀνεόφροσο! Τὴν Κουταλιανὴ θὰ βαλω νὰ τονε φοβεριένη. Μὰ ἡ ἀγάπη, δὲν εἰναι μάτια μοναχὰ ποῦ δὲν ἔχει, δὲν ἔχει μήτε αὐτιά. Μπορεῖ νὰ τὴν κλέψῃ κιόλας, καὶ μὲ τὸ ζόρι. Νὰ γυρίσω τοῦ Κωσταντηνῆ τὰ μυαλά, μποτζεργάτης, καὶ πάλι δὲ σώνει. "Ας κλείσω καλλιο τὰ μάτια μου καὶ δις τηνε δώσω σ' ὅπισιονα θέλει, πρὶ νὰ μᾶς βροῦν καὶ μπόμπες στὴ μέση. 'Αλλοίμονο, σὰ λείπη ὁ ἀληθινός ὁ στύλος ἀπὸ τὸ σπίτι! Μεγάλο λόγο νὰ μὴν πῶ, μὰς δὲν τὴν εἴχε ὁ μακκριτης αὐτὴ τὴν καταραμένη τὴν περηφρανεια. Νὰ ζούσε κεῖνος, θὰ τὸ παιρναμε τὸ χρυσόκαρδο αὐτὸ παλικάρι, καὶ θὰ καταστάλαξε ἡ ψυχή μας. 'Α- κούγω ἀντρίκιες φωνεὶς καὶ γέλαια. Πρέπει νὰ ἥρθων.

### ΣΚΗΝΗ Σ'

'Η ιδια.

Μπαίνει ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ, ΣΑΡΑΝΤΗΣ, ΚΡΑΛΗΣ

ΔΕΣΠΩ

Καλῶς τους, καὶ πάλι καλῶς τους! Μάς ἀργή- τε, γιὰ νὰ μᾶς φέρετε κ' ἔνα λεβέντη μαζί σας. Απὸ τὸ γελαζούμενο πρόσωπό του τὸ ξέρω πῶς εί- αι ὁ φίλος τοῦ Κωσταντηνῆ μου, ὁ κύριος Κραλής, διὸ τὴ Βαθυλώνα.

ΚΡΑΛΗΣ

Καλὰ τὸ μάντεψες, ἀρχόντισσά μου. Μ' ἔφεραν καὶ γλυκοσίματα τὰ παιδιά σου νὰ σᾶς δῶ καὶ νὰ ζεις γνωρίσω, μιὰ κ' ἥρθα στὰ μέρη σας.

ΔΕΣΠΩ

Καὶ γιατί νὰ μὴν ἐρθῆτε ἀπὸ τὰ χτές; Ποιὸς οἶεν τί πατινάδες ἔκει στὴ χώρα! Μὰ ἔχουμε δὲ καὶ μεῖς ἔχομες καὶ παιχνίδια, καὶ δοσ γιὰ κρύες καὶ περιβόλια, ὅρεξη νάγκετε. Θυρρῷ πῶς διὸ καυσόργυτσες μου φταίνε. "Αν εἴχετε μαζί

σας τὸν Κωσταντηνῆ, θὰ σᾶς ἔφερνε ἵσα στὸ καλό μας χωριό.

### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Κράλη, τὴν βλέπεις τὴν μάννα μου. Σοῦ τὰ εἰπικοὺς φορές. Αὔτες οἱ μαννάδες, σὰ δὲν ἔχουν τὰ παιδιά τους δεμένα νὰ τὰ τραβοῦνε σὰ σκυλάκια μαζί τους, ήσυχα δὲν ἔχουνε. Μὰ τώρα δὲν μπορῶ νὰ πῶ πῶς δὲν ἔχει καὶ δίκιο. Δὲν μπόρεσα νὰ κατεβῶ ἀπατός μου στὴ χώρα, καὶ ἀρχίζα νὰ φεύγουμε πῶς θὰ μᾶς ζεφύγης πάλι δίχως νὰ σ' ἀξιωθοῦμε στὸ σπιτικό μας. Μόνο ποὺ γλίγωρα θὰ μ' ἔχης πάλι στὴ Βαθυλώνα.

ΔΕΣΠΩ

Στὴ Βαθυλώνα! Χριστέ καὶ Παναγιά!

### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Νά τα! Δὲ σοῦ τὰλεγα; Μπορεῖ τώρα νάχουμε καὶ μυρολόγια, ἐν ἀγαπᾶς! Κ' ἔτσι θὰ πουληθεῦνοι καὶ καρποί μας, καὶ θὰ βγαλούμε καὶ παράδεις.

### ΣΑΡΑΝΤΗΣ

Αϊ, μάννα, ἐμεῖς πεινοῦμε. Ημεις νάλλαξούμε τώρα, κ' ὕστερα μιλοῦμε καὶ γιὰ τὴ Βαθυλώνα. 'Ο Θανάσης πῆγε νὰ κοιτάξῃ τὰ ζα, καὶ γλίγωρα ἔρχεται. "Ελα, Κράλη, γιατὶ ζεκολλημό δὲ θὰ βρῆς. (Βγαίνει Σαράντης καὶ Κράλης).

### ΣΚΗΝΗ Ζ'

'Η ιδια.

ΔΕΣΠΩ, ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ, Ὅστερα ΘΑΝΑΣΗΣ

### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Αϊ, πῶς σου φάνεται; Είχα δίκιο, η σχι; Είδες τέτοιο λεβέντη ποτές σου;

ΔΕΣΠΩ

Καλὸς καὶ ἀξιος μου φάνεται, Κωσταντηνῆ μου. "Αν τὸ ρωτᾶς ὅμως αὐτὸ γιὰ τὴν 'Αρετούλχ μας, δύσκολο τὸ βλέπω, ν' ἀφήσῃ τὴ Βαθυλώνα καὶ τὶς ἀρχοντιές του, καὶ νάρθη νὰ φυλακιστῇ στὸ χωριό μας.

### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Νάρθη καὶ νὰ φυλακιστῇ! Καὶ ποιὸς τὸ εἶπε! 'Αμε καὶ τὶ θαρρεῖς πῶς ὄντερεύουμε τόσα χρόνια ἄλλο, παρὰ νάχω δίκιο μου σπιτικό στὴ Βαθυλώνα,

τῆς ἀδερφῆς μου τὸ σπίτι, καὶ νὰ κάνω κονάκι, ποῦ χρόνος δὲν περνᾷ δίχως νὰ πλανιέμαι στὰ μακρινὰ ἔκεινα τὰ μέρη. Νὰ σου πῶ, μάννα, τὰ βαρέθηκα πιὰ τὰ χάνια τῆς ξενιτειᾶς. Θέλω, σὰν πηγαίνω, νὰ βρίσκω δικό μου σπίτι. Ός τώρα εἶχα τοῦ Κράλη τάρχοντικό, μὰ κι αὐτὸς παντρεύεται ἀλλού αὔριο, καὶ τονέ χάνω. Σὰν ἔχω ἐκεῖ τὴν Ἀρετοῦλα μὲ τὰ παιδάκια τῆς καὶ πηγαίνορχουμαί, θὰ εἰσαι καὶ σὺ πιὸ κοντά της, ποῦ θὰ τὴν βλέπω γιὰ λόγου σου, θέχω καὶ γὼ παρηγοριὰ μὲς στὰ ζένα.

## ΔΕΣΠΩ

Φρόνιμος εἶσαι, Κωσταντῆ, κι ἀσκημένος ἀπολογήθης. Στὸν ἄμμο πηγαίνεις καὶ θεμελιώνεις τὰ στερνὰ τῆς μάννας σου καὶ τῆς ἀδερφῆς σου, κι ἀφίνεις τὴν τύχην νὰ παιζῇ κατόπι μαζί τους, τὸν ἀνεμονὰ τὶς παιρνῇ καὶ νὰ τὶς σκορπάῃ. Ή πίκρα τοῦ χωρισμοῦ πῶς θὰ εἶναι θάνατος γιὰ τὰ μένα, δὲ λέγω τίποτις. "Ισως τὸ συνηθίσω κι αὐτὸ τὸ φαρμάκι μὲ τὸν καιρό, σὰ συλλογιέμαι πῶς εἶναι καὶ γιὰ δικό σου καλό. Μὰ ἀν τύχη κ' ἔρθη θανατικό, ἀν τύχη καὶ μπῆ ἀρρώστια μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ τὸ ορμάξη, καὶ πολεμῷ μοναχὴ μὲ τὸ χάρο, καὶ γυρίζω τὰ μισσούσιμένα μου μάτια νὰ δῶ ἐνα χαμόγελο πλάγι μου, ν' ἀκούσω μιὰ προσευχή, ν' ἀπλώσω τὸ μαρχαμένο μου χέρι καὶ νὰ φάξω ἐνα χέρι χαδευτικό,—ποιὸς θὰ μου τηνε φέρη πίσω τὴν Ἀρετοῦλα μου;

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

"Εγὼ θὰ σου τηνε φέρω! Τὸ Θεὸ σου βαζώ ἐγγυτὴ καὶ τοὺς ἀγιοὺς μαρτύρους, πῶς ἀν τύχη κ' ἔρθη πίκρα γιὰ χαρά, ἀν τύχη κ' ἔρθη ἀρρώστια, ὁ Χάρος νὰ τούχει τριγυρισμένο τὸ σπιτικό μας, στὰ δόντια του μέσα νὰ σπαρταροῦμε, στὴ μαύρη τὴ γῆς νὰ μᾶς σέρνη, τὰ σπλάγχνα τῆς νὰ μᾶς τρῶνε, πάλι θὰ κάμω ζωὴ καὶ φτερὰ καὶ θὰ σου τηνε φέρω τὴν Ἀρετοῦλα.

## ΔΕΣΠΩ

"Ἔχουν τὰ λόγια σου τῆς μοίρας τὴ δύναμη, κι ἀς γείνη τὸ δέλημά σου, παιδί μου. Γροφτὸ τῆς εἰναι τῆς μάννας νὰ φέρνῃ στὸν κόσμο χαρές, καὶ νὰ καταπίνῃ φαρμάκια. Γεννᾶς, ἀναθρέψεις, καὶ γίνεις! Βλέπω καὶ δὲν βλέπω τὸ σύννεφο ποῦ μαυρίζει μπροστά μου. Ή ψυχή μας δὲν τὶς χωρεῖ τὶς μεγάλες τὶς συφορές. "Αν τὶς χωροῦσε, θὰ γινόνταν μύρια κομμάτια τὰ σωθικά μας μὲ τὸνομα τοῦ κακοῦ μοναχά. Οἱ μέρες καὶ τὰ χρόνια τοῦ χωρισμοῦ θὰ τὴν κατασταλάξουν λίγη λίγη τὴν πίκρα, κ' ἔτσι θὰ χωρέσῃ μὲς στὴν καρδιά μου. Εσεῖς θὰ τὴν χαίρεστε τὴ μονακριθή μου, καὶ γὼ θὰ σιγολυώνω μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἔρμους τοὺς τοίχους.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Αἴ, μάννα, μυρολόγια θάρχισουμε τώρα, ποῦ ἔχουμε καὶ μουσαφίρη, στὸ σπίτι;

## ΔΕΣΠΩ

"Ἄγ, καὶ μᾶς μουσαφιρεύει ἀνάκουστα βάστανα.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Μὰ καὶ νὰ τὴ δῆς τὴν Ἀρετοῦλα σου γύφη, κι ὅλα Πχράδεισος θὰ σου φάνευνται πάλι. "Ετσι εἶ-

στε σεῖς οἱ μαννάδες. Ἀπὸ μέσα γαίρεστε, καὶ κρια χύνετε. Ως τόσο ἡ Ἀρετοῦλα ποῦ εἶναι; στριψε, ἀμα σήκωσα τὸ φανάρι γιὰ νὰ τὴν καλέσω πρόπρος. Πρέπει νὰ πῆγε νὰ στολιστῇ.

## ΔΕΣΠΩ

Θὰ βγῆ μὲ τὴν ὥρα τῆς, σὰ χρειαστοῦμε τὸ σκόσιο. "Ολα θὰ γείνουν μὲ τὴν τάξη τους. Πατέπιατή μου νὰ τῆς πῶ τὰ ξαφνικὰ τὰ μαντικὰ ὕσπου νὰ τοιμαστοῦν κ' οἱ ἀλλοι γιὰ τὸ πρωγά κουστο αὐτὸ φαγοπότι. (Βγαίνει).

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ (μοναχός).

Ή δουλειὰ ἔγεινε. Τῆς φάνηκε βαρὺ τῆς γρι μὲ πάλι καλὰ βάσταξε. Τώρα καιρὸς δὲν μᾶς Ενει. Ἀπόψε τὰ παιχνίδια, κι αὔριο τὴ στεφάνη; κιόλας. Ο Κράλης ξεκινάει τὴ δευτέρα, καὶ πναχής δὲ θὰ φύγη. (Μπαίνει ὁ Θανάσης). Τὰ βρέψεις τάλογα, Θανάση; Κι ἀλλα θὰ χρειαστεῖν γιὰ τὰ προϊκά, μὲ στέλνουμε τὸν Κεριάκο ἀπό καὶ μᾶς τὰ φέρνεις ἀπὸ τὴ χώρα. Έσύ τώρα πᾶς στὰ παιχνίδια.

## ΘΑΝΑΣΗΣ

Νὰ μᾶς ζήσης, ποῦ μᾶς τὰ τέλειωσες μιὰ γριό Κ' εἴταν ὥρα μας, μὰ τὸ ναι, γιατὶ δὲν κόσμος μᾶς τὴν πάντρεψε κιόλας, μὲ τὸν ἐναν καὶ μὲ τὸν ἔλλον.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Ο κόσμος εἶναι καθηρέφτης ποῦ βλέπεις μέσηγενοῦ σου προτοῦ ν' ἀνοίξῃς τὸ στόμα σου καὶ νὰ λάθησης. Ξεχνᾶς καμιὰ φορά τὸ σκοπό σου; βραχιονεῖς καὶ τονε ρωτᾶς τὸν κόσμο τί ἔχεις νὰ πῆς ἢ νὰ μης. Σὲ παίρνεις τότες ἀπὸ τὸ χέρι καὶ σὲ σέρνει Αλμύριους γκρεμούς δὲ καλόβουλος αὐτὸς κόσμος, του σ' ἀγαπάει κι ὅλο γιὰ τὸ καλό σου χολοσκάνει νοιάζεται. "Ετσι τραβοῦν καὶ τὴ μισοζώνται Εσμυγά τὰ μεριμήγκια σὰν πέσουν ἀπόνω της τηνε κατρακυλοῦνε στὴ φωλιά τους νὰ κάψουν γηγύρι τριγύρω της. "Αφινέ τον τὸν κόσμο, βρέχα στὰ παιχνίδια. Στάσου! Πηγαίνω γπουρλιγάκι. Σύρε σὺ τώρα νάλλαξης, νὰ φάμε, στέρα. (Βγαίνουν).

## ΣΚΗΝΗ Η'

Ταβέρνα. "Ο Στεφανῆς κάθεται μοναχός του παρέζωλικάρια κι ἄλλοι χωριανοὶ παραμέσται.

ΣΤΕΦΑΝΗΣ, ΠΑΛΙΚΑΡΙΑ, θστερα ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ καὶ Βιολιτζήδες.

## Α' ΠΑΛΙΚΑΡΙ

Τράκκα το καὶ σύ, μωρὲ Στεφανῆ, τράκκα τη ἀφίνε τοὺς γέρους ποῦ παντρεύτηκαν κοπέλλες συλλογιοῦνται. (Τὸν τραβάει παραμέστα). "Ελλα κεράσω, μωρὴ κλαμένη μου Παναγιά, ποῦ διύ τοὺς ποντικοὺς σὰ μᾶς φέλλης Χερουβικό. Δέ ἔνα κρασὶ μωρὲ Γιάννη, αὐτούνοῦ τοῦ μισομοίρου. Γλέντι δὲ θὰ δοῦμε ἀ δὲν τοῦ τάνα "Π κι αὐτούνοῦ τὰ καντήλια. (Παίρνει ποτήρι κι τὸ δίγει).

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Νὰ σὲ χαρῶ, δὲν μπορῶ. "Αν εἴμουν καλά Γιάς πλώσκα θάδειαζα γιὰ χατίρι σου.

## Β' ΠΑΛΙΚΑΡΙ

Μήν τὸν ἀκούς τὸ μαριόλο, κ' ἔχει πολλὰ ἡ  
κούφια του μέσα. Εἶναι σιγανὸ ποτάμι, καὶ μὴ σὲ  
ἔλη. Μοῦ τὰ εἶπε ὅλα μιὰ ψυχὴ ποῦ σὲ εἶδε  
πούψε, μωρὲ θεομπαῖχτη, καὶ ἂ δὲν πιῆς τὸ κρασί,  
οὐ τὰ βγάζω, καημένε. ('Ο Στεφανῆς κάνει νὰ φύγῃ).  
Ιαστα τονε, γειά σου, δὲν ἔχει νὰ φύγῃ. Θὰ τὸ  
ιη τὸ κρασί κ' ὑστερά θὰ μᾶς τραγουδήσῃ κιόλας  
ἀναγγωστάκι.

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

'Αφήστε με, νὰ σᾶς χαρῶ, κ' εἰμαι ἀνείμπορος.

## Β' ΠΑΛΙΚΑΡΙ

'Εσύ ρρωστος, κατεργάρω; Τίνος τὰ ψάλλεις  
εὗτα; Τάχα νὰ σὲ χτύπησε' ἡ πούλια ἐκεὶ ἀνάμεσα  
τις πορτοκαλιές;

## Α' ΠΑΛΙΚΑΡΙ

Πιές το, καψούλη, καὶ τόχυσα πάνω σου. ('Ο Στε-  
φανῆς πίνει).

## Β' ΠΑΛΙΚΑΡΙ

Μὲ τὶς ύγειες σου. "Έλα, τὸ τραγούδι τώρα.

ΟΛΟΙ (γελῶντας).

Τὸ τραγούδι! τὸ τραγούδι!

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Μά, παιδιά μου, δὲν ἔχω φωνὴ γιὰ τραγούδι.

## Β' ΠΑΛΙΚΑΡΙ

Φωνὴ δὲν ἔχεις; Μωρὲ καὶ ποιὸς εἶναι ποῦ μᾶς  
οὐλάγει ως τὸ μεσημέρι στὴν ἔκκλησι; (τοῦ κρυ-  
ουμιλάει): "Έλα, τραγούδα νὰ ξεσκάσης, καημένε,  
ιεν τοὺς τὸ λέγω, καὶ μὴ φοβάσαι.

## Γ' ΠΑΛΙΚΑΡΙ

"Άλλο ἔνα κρασὶ θέλει, λέει. Κρασί, κρασὶ φέρ-  
τε του! (Τοῦ φέρνουν ποτῆρι).

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

'Εσεῖς βαλθήκετε στὰ καλά νὰ μὲ μεθύσετ'  
πούψε. (Πίνει).

ΟΛΟΙ

Τὸ τραγούδι τώρα, τὸ τραγούδι! (τοῦ φέρνουν  
ταμπουρᾶ).

ΣΤΕΦΑΝΗΣ (μοναχός του).

Βαρειά καὶ πληγωμένη καρδιά, τραγούδα τους  
νὰ κάψουνε γλέντι τὰ βάσανά σου. (Πιάρνει τὸν ταμ-  
πουρᾶ καὶ τραγουδάει):

'Απὸ τὴ μάννα τὸ μωρό,  
'Απὸ τὴ γῆς βγαίνει λουλούδι,  
'Απ' τὸ πηγαδί τὸ νερό,  
Κι ἀπ' τὴν ἀγάπη τὸ τραγούδι.

ΟΛΟΙ (τραγουδοῦν).

Κι ἀπ' τὴν ἀγάπη τὸ τραγούδι.

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Μὰ τὸ τραγούδι δσο γλυκό,  
"Οσο γαρόκαρδο κι ἄ βγαίνη,  
"Εχει ἔνα μάχιο μυστικό,  
"Η γλύκα του νὰ σὲ πικραίνη.

ΟΛΟΙ

"Η γλύκα του νὰ σὲ πικραίνη.

(Μπάινει ὁ Κωσταντῆς).

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Γιά σας, παιδιά, κι ἀκούσετε τῷρυκτά σας καὶ  
γ' ἄλλο ζεράντωμα.

## Α' ΠΑΛΙΚΑΡΙ

Γειά σου, ἀφεντικό, ἀλέστα σλοι μας γιὰ τὴν  
ἀφεντειά σου.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

'Απόψε γίνεται ὁ ἄρραβωνας τῆς ἀδερφῆς μου μὲ  
τὸν κύριο Κραλη ἀπὸ τὴ Βασιλώνα καὶ βάλτε φω-  
τιά νὰ καῆ!

ΟΛΟΙ (σηκώνουνται καὶ φωνάζουν).

"Ας καῆ, κι ὁ κύριος Κωστάκης νὰ εἶναι καλά!

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ (μοναχός του).

Ποῦθε κατέθηκες, ἀστροπελέκι μου, καὶ δὲ σ'  
ἔνοιωσα, ὥσπου τὴν κομματιάσεις τὴν καρδιά μου;  
Ποῦθε πρόσχαλες, ἀνεμοστροβίλες, καὶ μοῦ τὸν πῆρες  
τὸ νοῦ μου; Νὰ φύγω, νὰ φύγω ἀπ' αὐτή τὴ φω-  
τιά, ποῦ μὲ τριγυράσει καὶ μὲ πνίγει. Νὰ μὴν τὰ-  
κούγω τὰ λόγια τους ποῦ σὰν οὐχὶς μὲ δαγκά-  
νουνε. (Βγαίνει).

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Φέρε τῶν παιδιῶν κρασὶ μπρούσικο, Γιάννη, καὶ  
πέτε τοῦ κύριο Μήτρου νὰ τὰ κουρυτίσῃ, κ' ίσια στὸ  
δικό μας μὲ τὰ παιχνίδια!

ΟΛΟΙ (πίνοντας)

Καλὰ στεφανώματα, ἀφεντικό, καὶ νὰ σου ζή-  
σουνε, νὰ γεράσουνε!

("Ερχεται: Βιολιτζῆς καὶ Λαγουτατζῆς)

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Μπρός, παιχνίδια, καὶ πίσω, παλικάρια!

(Βγαίνουνε τραγουδῶντας στὸ σκοπὸ τῶν παιχνιδιῶν):

Μιὰ πέρδικα,—μιὰ πέρδικα μοναχριθή,

Τὴν είχε ἡ μά—τὴν είχε ἡ μάννα στὸ κλουσί,

"Ερχεται, ἀγουρος τὴν παίρνει,

Καὶ στὰ ζένα τὴν φέρνει.

Στὰ ζένα καὶ,—στὰ ζένα καὶ στὰ μακρινά,

Διαβάινουν γῶ—διαβάινουν χῶρες καὶ βουνά,

Μὰ δὲ βρήκανε κονάκι

Σὰν κι αυτὸ τὸ γωριούδάκι.

("Επεται συνέχεια]

A. E.

Τὰ κάτωθι δημοσιεύμενα δύο «Ποιήματα ἐν πεζῷ λόγῳ» ἔσταλησαν πρὸς τὴν Ἑστίαν ὑπὸ σοφοῦ Γερμανοῦ Ἐλληνιστοῦ μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ποω-  
τούπου τῆς Κυρίας Λίσθεθ Λίνδερμανν. Δημοσιεύονται  
δὲ ἀνευ τῆς ἀλαχίστης μεταβολῆς, ἀπαράλλακτα ὅπως  
ἔσταλησαν, ώς απόδειξης τῆς εὐχερείας καὶ γάριτος μεθ'  
ἥς ὁ διατρεπῆς τῆς Ἑστίας φίλος χειρίζεται τὴν δημώδη  
ἡμῶν γλώσσαν.

Σ. τ. Δ.

## ΒΑΣΙΛΕΜΑ ΗΛΙΟΥ

"Ολάνοιχτα εἶναι τὰ παρέθυρα καὶ ἀπ' τὸ κρεβάτι  
μου ἔχω τὴ θωριά τοῦ παιλιοῦ καμπαναριοῦ, ποῦ ὅλο-  
γυρα πετοῦν τὰ χελιδόνια. Κοιτομαι ἄρρωστη 'σ τὸ  
κρεβάτι, κακὰ εἶναι τὸ σῶμά μου, κακὰ καὶ ἡ ψυχὴ  
μου. Καὶ τώρα, ποῦ κυττάω πέρα 'σ τὰ χελιδόνια, ἡ  
ἐγθύμηση μοῦ ἔρχεται 'σ τὸ νοῦ.

Βλέπω μιὰ κόρη δεκατεσσάρων, δεκαπέντε χρόνων  
μὲ μακρὲς καστανὲς πλεξούδες. Στέκεται σὲ παράθυρο  
μὲ περγούντιες τριγύρων 'σ τὸ γονικό της σπίτι 'σ Ηλιος  
βασιλεὺει καὶ τὰ χελιδόνια πετάνε ἐδῶ καὶ κεῖ, ἀπαράλ-  
λαχτα, ὅπως τὰ βλέπω τώρα.



# Ο ΒΟΥΡΚΟΛΑΚΑΣ<sup>1</sup>

## ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΣ

### ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΑΞΗ

#### ΣΚΗΝΗ Α'

Στής Δέσποιν. Χαγιάτι. Φώτα χνουμένη. Τὰ παιγνίδια παιζούν. ΔΕΣΠΟΙΩ, ΚΡΑΛΗΣ, ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ, ΣΑΡΑΝΤΗΣ, ΘΑΝΑΣΗΣ, ΠΑΛΙΚΑΡΙΑ, ΒΙΟΛΙΤΖΙΔΕΣ, υστερχ ΑΡΕΤΟΥΛΑ. Λπό τὴν πόρτα κοιτάζουν γειτόνισσες.

#### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Μήν τὸ λυπᾶτε, παιδιά, τὸ κρατί. Πληγμένα τὸ κρασί, καὶ γαλάζι τὸ μάλαμα! (Πετάει νομίσματα στοὺς βιολιτζῆδες). Μάννα, ἡ νύφη, ἡ νύφη νὰ βγῆ νὰ κεράσῃ πάλι.

(Μπαίνει ἡ Ἀρετοῦλα στολισμένη, μὲ τὸ δίσκο, καὶ πηγαίνει στὸν Κράλη. Σταυρούν τὰ βιολιά).

#### ΚΡΑΛΗΣ (παίρνει ποτήρι).

Στήν ύγειά σου, πεθερά μου, γειά σας, ἀδέρφια. (Βλέποντας τὴν Ἀρετοῦλα). Καλῶς νὰ σὲ βρῶ, ἀγάπη μου. Θὰ μᾶς κάμης τὴν γάρη νὰ πιῆς καὶ τοῦ λόγου σου, αἱ;

#### ΑΡΕΤΟΥΛΑ (σιγανά).

Καλῶς νὰ ὄρισης.

(Ο Κράλης πίνει, ἡ Ἀρετοῦλα βάζει τὸ δίσκο σὲ τραπέζικη, καὶ παίρνει ποτήρι.)

Μὲ τὶς ύγειές σου, καὶ καλῶς ὄρισες. (Γυρίζει καὶ βλέπει τὸν Κωσταντῆ). Καλῶς νὰ σὲ βρῶ, Κωσταντῆ.

#### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Καλῶς νὰ ὄρισης, Ἀρετοῦλά μου.

(Ἡ Ἀρετοῦλα πίνει, υστερχ παίρνει τὸ δίσκο καὶ πηγαίνει στὸν Κωσταντῆ).

Μὲ τὶς ύγειές σου, Ἀρετοῦλα, καὶ καλῶς ὄρισες. "Ἐτοι νὰ μᾶς γειτηρά πάντα γαρές, κι ἀπὸ τὰ ξένα ἀκόμη νὰ μᾶς φέγγησ σὰν ἥλιος, ποῦ νὰ γυριστώνη, καὶ πάλι νὰ γυριστώνεται τὸ γωριό μας. Τί λίξ καὶ σύ, μάννα; Κοίταξέ τον τὸν ἥλιο ποῦ θὰ μᾶς φέγγη (δείγχτει τὴν Ἀρετοῦλα), κοίταξέ καὶ τὸν αὐγερινὸ ἀντικρύ της (δείγχτει τὸν Κράλη).

#### ΔΕΣΠΟΙΩ

Μὲ τὴν εὐκή μου, παιδιά μου, μὲ τὴν εὐκή μου νὰ είναι, κι ἀς τοὺς σκεπάζουν τὸν ἥλιο μᾶς σύντηρα.

#### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Μαννοῦλα, τί λές; "Απόρη μέρα μᾶς ἔημερώνει, καὶ σύννεφα βλέπεις; Καλῶς νὰ σὲ βρῶ, χρυσῆ μου ὕδριά, γιὰ νὰ ξαναμπῆ στὸν τόπο της ἡ καρδιά σου.

#### ΔΕΣΠΟΙΩ

Καλῶς νὰ ὄρισης, ἀγόρι μου. (Πίνει ὁ Κωσταντῆς. Ἡ Ἀρετοῦλα πηγαίνει στὴ Δέσποιν). Μὲ τὶς ύγειές σου, καὶ καλῶς ὄρισες, Κωσταντῆς μου, καὶ νὰ σὲ χαιρούμαστε, χρυσέ μου γαμπρέ. "Ἄς τὴν κάμη κι ὁ Θεός τὴν καρδιά μας πέλαγο, ποῦ νὰ βουλιάζουν οἱ λύπες, καὶ ν' ἀρμενίζουν οἱ ἐλπίδες, κι ἀς μὴν ἀράζουνε. (Πίνει ἡ Δέσποιν, βγαίνει ἡ Ἀρετοῦλα).

#### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

"Ἄρχισε, μάννα μου, καὶ σ' ἀνασταίν' ἡ γαρά, καὶ τὰ γλυκαίνει τὰ λόγια σου. Μὲς βαλσάμωσαν οἱ πονεμένες εὐκές σου, καὶ μοσκομύρισε τὸ σπίτι πιρηγοριά. Παίξτε, μαγεμένα παιγνίδια μου. Παλιάριχ, σηκωθῆτε στὸν τραγουδηστὸ τὸ γορό. "Ἄς βούξη ἡ γαρά μας, κι ἀς τὴν ἀκούσουν οἱ κάμποι καὶ τὰ βουνά. "Εἶω τὸ μαντίλι, ἀδέρφια, καὶ στὸ γορό. (Εχαναπίζουν τὰ παιγνίδια. Παίρνει ὁ Κωσταντῆς τὰ δέρφια του καὶ τοὺς ἄλλους καὶ γορεύουν).

#### ΒΙΟΛΙΤΖΗΣ (τραγουδάει παιζούτας).

Θαμάζουμε τὸ χροῦ νερὸ

ΚΩΣΤ.	(τραγουδάει)	Τὸ νεραντζοφίλημα.
ΒΙΟΛ.	"	Όπόθε κατεβαίνει,
ΚΡΑΛ.	"	Νεραντζοφίλημένη.
ΒΙΟΛ.	"	'Απὸ γκρεμὸν γκρεμνίζεται,
ΣΑΡΑΝΤ.	"	Τὸ νεραντζοφίλημα
ΒΙΟΛ.	"	Στὸ περιβόλι μπαίνει.
ΘΑΝ.	"	Νεραντζοφίλημένη.

#### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Μὲ μέθυσε, μάννα μου, ἡ γαρά σου, κι ἄλλος ἄθρωπος ἔγεινα. Σήκω, γλυκεία μου μάννα, σήκω νὰ μπῆς καὶ σὺ στὸ γορό. Σήκω, νὰ τὸ δῶ μὲ τὰ μάτια μου πῶς είναι γαρά κι ὅχι λύπη τῆς Ἀρετοῦλας ὁ γάμος. (Τὴν τραχάει νὰ γορέψῃ).

#### ΔΕΣΠΟΙΩ

"Ο γορός θέλει νιζτα, παιδί μου, θέλει καὶ νοῦ ποῦ δὲν τοὺς βαραίνουν συλλογές. Κάλλιο ναρθη ἡ νύφη καὶ νὰ μπῆ στὸ γορὸ γιὰ τὴν μάννα της.

#### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Καὶ μάννα καὶ κόρη. Ἀρετοῦλα, ποῦ εῖσαι; 'Ελατε, νὰ μᾶς δείξετε πῶς τὴν νοιώθετε τὴν χρυσὴ μᾶς τὴν μοῖρα.

(Μπαίνει ἡ Ἀρετοῦλα, καὶ σμίγει στὸ γορὸ μὲ τὴ Δέσποιν).

ΒΙΟΛ. (τραγουδάει) Ποτίζει δέντρα καὶ κλωνιά,

ΟΛΟΙ " Τὸ νεραντζοφίλημα.

ΒΙΟΛ. " Ποτίζει λεμονίτσες

ΟΛΟΙ " Νεραντζοφίλημένη.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ (βίγτοντας νομίσματα στοὺς βιολιτζῆδες).

Νὰ μοῦ ζήσετε, καὶ μάννα καὶ κόρη. Ἄπο νεραντζίκη δὲν ἔρουντωσε τέτοιο δροσάτο κλωνάρι. 'Ως τόσο, παιδιά μου, νύχτα σὰν ἐτούτη κι ἀπὸ μέρα πιὸ λαχυπερή δὲν τὴν εἰδῶν τὰ μάτια μου. 'Ως καὶ τὸ φεγγάρι τὴν ζούλεψε τὴν γαρά μας. Στὴν πατινάδα, παιδιά, νὰ τὸ καταλάβῃ κι ὁ κόσμος. Κράλη, νὰ τὸ δῆς τὸ γωριό μας μὲ τ' ὀλοφέγγαρο, καὶ νὰ τρεμουλιάζῃς ἀπὸ τὴν γλύκα.

#### ΚΡΑΛΗΣ

Νὰ μᾶς ξανκαράσῃ πρῶτα ἡ νύφη, κι ὅτι προστάζεις κατόπι. (Ἡ Ἀρετοῦλα κερνάει). Ἡ Ἀρετοῦλα μου, τώρα τὸ νοιώθω πῶς εῖσαι δική μου γιατὶ τὸ εἶπα, καὶ μὲ κερνᾶς. 'Η καινούργια πατρίδα σου

<sup>1</sup> Ιδε σελ. 436.

Θὴ τρχντάξῃ μὲ τὴ μορφιὰ σου. Κορώνχ μου καὶ  
καμάρι θὰ σέχω, μὲ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα θὰ τὸ  
θρέψω τάγγελικό σου κορμί. Θάρχεται νὰ μης βλέπη  
ὁ Κωσταντῆς, καὶ θὰ παίρνη μαζί του τὰ φυλλο-  
κάρδια μας γιὰ παρηγοριὰ τῆς μαννούλας.

ΔΕΣΠΩ

"Αμποτες, παιδάκια μου, ἀμποτες. Ἀν εἶχε λόγια ὁ πόνος τῆς ἀγάπης, γχυπρέ μου, θὰ μποροῦσα νὰ σου παραστήσω αὐτὴ τὴν ὥστα τὸ τί σου δίνω. Τὴν ψυγή μου βγάζω καὶ τὴν ἀποθέτω στὰ χέρια σου. Μὰ είναι: μπιστεμένα γέρια, καὶ διαλεγμένα ἀπὸ τὸν ἄξιο τὸν Κωσταντῆ μου. Αὐτὸ μὲ γλυτώνει, καὶ δὲ βουλιάζω, δὲν πνίγουμαι· μόνο δυναμώνω κι ἀνεβχίνω στὰ κύματα, καὶ βλέπω ἥλιο καὶ φῶς καὶ χαρά, χαρὰ γιὰ λόγου σου, ποὺ θὰ τὸ κκυμαρώνης αὐτὸ τὸ στολίδι μας. Ἀν εἶχαμε τὴν καλὴ τὴν τύχη νὰ ζοῦν οἱ γονιοί σου, θὰ είτανε μεγαλήτερη ἡ παρηγοριά μας. Μὰ δὲ μᾶς είτανε γραμμένο αὐτὸ τὸ καλό, ἵσως γιὰ νὰ μᾶς δειξῃ καλήτερα ὁ Θεὸς τὴν τρυφερή σου ἀγάπη.

ΚΡΑΛΗΣ

Νὰ μὴ συλλογιέσαι ὅλο, μάννα, παρὰ πῶς τὸ πουλάκι σας θὰ περάσῃ ἀπὸ τοῦτα στᾶλλο χρυσὸν κλουβῖ. Διπλὴ ἔννοια θὰ τὸ διαφέρετεύῃ σὰν τόχῳ κοντά μου, γιατὶ παίρω μαζί μου καὶ τὴ λαγτή-ρα σου.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Κράλη μου, είσαι μάλαμα, κ' ἡ ψυχή μου τὲ γαίρεται. Τὴν γλυκοπότισες τὴν μάννα μας, κ' ἔγεινε δροσάτος βρασιλικός. "Ετσι νὰ μένη δροσερὴ κ' ἡ ἀγάπη μας, Κράλη, κ' ἔτσι ἀγκαλιαστοὶ νὰ ζοῦμε πάντα, κι ἂς εἶναι καὶ μὲ τὸ νοῦ. Σαράντη μου καὶ Θυνάστη, ἐλάτε, ἀδέρρια μου, είμαστε βρασιλιάδες ἀπόψε. Στὴν πατινάδα, πκιδιά, ὄμπρός παγιδιά, καὶ τραγουδάτε μας, παλικάρια. (Βγίνουν τὰ παγιδιά, κι ἀκολουθοῦν οἱ ἄντρες τραγουδῶντας).

Μία πέρδικα,—μίαν πέρδικα μοναχείσῃ,  
Τὴν εἴ̄ε ή μά—τὴν εἴ̄ε ή μάννα στὸ κλουβί,  
Ἔργετ' ἄγυρος τὴν παίρνει,  
Καὶ στὰ ζένα τηγε φέρνει.  
Στὰ ζένα καί,—στὰ ζένα καὶ στὰ μακρυνά,  
Διακείνουν γῶ—διακείνουν γῶρες καὶ βουνά,  
Μὰ δὲ βρήκανε κονάκι  
Σάν κι αὐτὸ τὸ γωριεύδακι.

ΣΚΗΝΗ Β'

Στὴν κήμαρι τῆς Ἀρετούλας. Στέκεται ἡ Ἀρετοῦλα, καὶ κοιτάζοντας καποτε στὸν καθρέφτη, βγάζει τὰ διαμαντικά της καὶ τὰ φλουριά της.

ΑΡΕΤΟΥΛΑ, Ήστειος ΑΕΣΠΩ

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Χρόνος δὲν τὰ φέρνει δσα μιὰ ὥρα μπορεῖ νὰ φέρῃ. Άπὸ τὴ στιγμὴν ποῦ χτύπησε ἡ πόρτα καὶ πῆγα ν' ἀνιξώ, δέκα γράνια μεγάλωσα. Τί κάνω δὲ νοιώθω. Τί συλλογιέμαι δὲν ξέρω. Εἶναι δὲν είναι τρεις ώρες ποῦ τὸν βασάνιζε κρύφιος πόνος τὸ νοῦ μου γιὰ τὸ οτωχὸ παλικάρι ποῦ μοῦ πρωτοεἴπε τῆς ἀγάπης τὰ λόγια, κι ἀξαρνα πέρτει μιὰ μπόρα κκινούριες ἔννοιες καὶ παροζάλες, ποῦ τὸν ἐπνιξαν ἐκεῖνο τὸν πόνο σκην πεταλούδα. Λόγο πιὰ δίν α

νοιξε τὸ στόιχα της νὰ μοῦ πῆγια κείνη τὴν τὴν  
ἡ οκκόμυσιρ ἡ μάννα μου, τότες ποῦ ἀνέβηκε μὲ  
μεγάλα τὰ μαντάτα: πῶς εἴτανε, λέει, ὁ γαπ  
αὐτὸς μὲ τάξιδερφια μου, καὶ νὰ βάλω τὰ νηφ  
Πήγανε νὰ μὲ τρελλάζουνε μὲ τὴ βίξ τους  
κκλαὶ νὰ στολιστῶ καὶ νὰ βγῶ μὲ τὸ δίσκο.  
ζέρει τί κούτσουρο τοῦ φάγηκα σὰν πρωτῷ  
μπροστά του. "Οσο γιὰ μένα, δὲν μπορῶ  
πῶς δὲ μ' ἄρεσε. Σα νὰ τὸν πόνετα, κι ἂ  
καὶ ξένος. Νά το τὸ δαχτυλίδι του. Τῆς Βαζ  
νας γρυπὸ δαχτυλίδι! Ποῦ νὰ είναι ως τόσα  
βιβλώνα! Πρέπει νὰ είναι πολὺ μακριά! Τ  
τρησα τὸ μάκρος της μὲ τὰ δάκρια τῆς μάννας  
Μὴ τὸ θέλει ὁ Κωσταντῆς, καὶ τοῦ Κωσταντ  
λόγος είναι Βαγγέλιο. Είναι, θὰ πης, καὶ πο  
λικάρι πονετικό. 'Ως τόσο ἡ Βαθύλώνα,  
είναι ἡ Βαθύλώνα! τί παράξενο ὄνομα!'  
γύρτισσα! 'Η καταραμένη ἡ Γύρτισσα! Σ  
τὸ πρωΐ μοῦ τὰ προφήτεις πάνω σ' αὐτὸ το  
Θὰ πάω, λέει, στὰ ζένα, μὰ θὰ γυρίσω μὲ πο  
ποῦ θάγη—έλα, Χριστέ μου! 'Ανατριγίλα μ  
νει! (Μπαίνει ἡ Δέσπω).

ΔΕΣΠΩ

Ti κάκεις, οὐ γάπη μου;

ΑΡΕΤΟΥΛΑ

‘Η παραζάλη μὲ λώλανς, καθὼς φαίνεται παραλαλῶ. Κοιτάζοντας αὐτές τις πλεξοῦδες, ἡ νοῦλα μου, ἔλεγα νὰ σου κόψω μιὰ νὰ σου ἀφήσω, νὰ θυμάσαι τὴν Ἀρετή σου.

ΔΕΣΠΩ

Τῆς μάννας ὁ νοῦς εἶναι δευένος, παῖδι μὲν τέτοιες πλεξουδεῖς ἀμέτρητες. Εἶναι μυρίσκων γιτὶ ποῦ τοχεὶ ἡ λαχτάρα πλεγμένο, ἀπὸ τὸ ποῦ βυζάνη τὸ πρωτογέννητό της, ως τὴν ὄμωτὴν ἀναπάψη ὁ Χάρος. Κόρη μου, γιὰ δάκρια δὲν ἥρθα. "Ἐχουμε χρόνια καὶ χρόνια γιὰ δεκατόπε. "Ηθελα νὰ σου μιλήσω δυὸ λόγια, τῷ βολικώτερῃ δὲ θὰ βρῶ. Αὔριο γίνεται ἡ στεφᾶ καὶ τὴν ἄλλη ξεκινάτε γιὰ τὸ μακρυνὸ τὸ τελ. Εἴταν κι αὐτὸ τῆς μοίρας μου, νὰ γείνη ὁ γιου σὰν τὸ πουλάκι μου πεταχτός. Καὶ καὶ μισέψετε, λέσι, τὴν ἄλλη μέρα. "Ας φαγωθού σηκότια μου ἐμένα, κι ἀς γείνη τὸ θέλημα τοῦ Θάρθουν ως τόσο τάδερφια σου ως τὴ χώρα σας. Τὸ ξεύρω πῶς θὰ βρῇ μικὰ ὄρχα νὰ σὲ δηγέψῃ ὁ Κωσταντῆς. Μὰ εἶναι πράγματα, μου, ποῦ ὁ γνωστικώτερος ἀδερφὸς τοῦ κόσμου πῆ δὲν μπορεῖ, μὰ ἡ μάννα τὰ συλλογίεται τὰ βλέπει σὰν τάστερια ποῦ λάμπουνε στὰ μρανά, γιατὶ ἡ ἀγάπη της τέλος δὲν ἔχει. Κα κόρη μου, κι ἀκουσε: 'Ο ἀντρας εἶναι τὸ πιό ἀρνάκι ποῦ βόσκησε ἀπάνω στὴ γῆς, καὶ τὸ ἄγριο θεριὸ ποῦ τηνε ρημάζει. Μὰ τὸ κακὸ εἶναι δίχως τὴ γιατρειά του. "Εγει μιὰ φιλή τριχίτσα στὸ κεφάλι του κάθε ἀντρας, καὶ πῶς τὴν τραβήξῃ γυναῖκα αὐτὴ τὴν τριχίτσα γαίνει ὁ καλός της. Τὴν τραβάει κατὰ τὴν ἀγριού Γυριζει τότες ἥμερα καὶ σὲ γλείφει τάρνάκι, σέρνεις κατὰ τὸ πάθος; Σὰ λιοντάρι χύνεται τὸ ζευερδίση τὸ ταῖοι του. Τίποτος ἄλλο να

πώ δὲν ἔχω, παιδί μου, σὸλα τοῦ κάκου εἰναι: τὰ δὲν τηνε βαστάξ πιδέζια στὸ χεράκι σου αὐτὴ τὴν τριχίτσα.

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

"Ἐννοιά σου, μάννα, κι ἀ δὲν εἶναι γιὰ τὴν ἀγάπη του, γιὰ τὴ δική σου τὴν ἀγάπη θὰ τὰ θυμούμαι τὰ λόγια σου. 'Ως καὶ τοῦ χωρισμοῦ τὸν καημὸ μέσα μου θὰ τὸν πνίγω νὰ μὴν κακοκαρδίζω τὸν ἀντρά μου.

## ΔΕΣΠΩ

Τίποτις, παιδί μου, τίποτις νὰ μὴν κρύθης. Τοῦ ἔκρυψες μιὰ καρφοθέλονα; μιὰ νὰ τὸ μυριστῆ, εἶναι καλὸς τοῦ σπιτιοῦ τὰ θεμέλια νὰ ρίξῃ, γιὰ νὰ τὴ βρῇ. Γιὰ ὄνομα Θεοῦ, κόρη μου, τίποτις νὰ μὴν κρύθης ἀπὸ τὸν ἀντρά σου. Τὸν ἔχασες, μιὰ καὶ τὸ νοιῶσῃ πῶς ἔγειρις κρυφούς καημούς. Τοῦ λές τοὺς καημούς σου; Πάλι: τοὺς χάνεις, καὶ μαζεύεις τρίς χερότερο ψέπανα στὸ κεφάλι σου. Κάλλιο νὰ μὴν ἔχης καθόλου, καθόλου καημούς. Τί καλὸ θὰ σου κάμουν! Καὶ γιατί νὰ χολοσκάνης τοῦ κάκου, ἀκριβή μου! 'Εσένα ἡ ζώη σου θὰ τρέχῃ σὰν τὸ θησυχό τὸ ποτάμι. Θὰ σ' ἀγκαπάη ὁ καλός σου, ὅ,τι τοῦ γιοσεύεις, δικό σου θὰ εἶναι. "Α θέλη ὁ Θεός, θὰ σᾶς ἐθουν καὶ ἀγγελούδια κατόπι, καὶ θὰ τὸν πλημμυροῦν τὸ νοῦ σας ἔννοιες ποῦ τις φέρειν' ἡ ἀγάπη. Μήν τὸ θαρρῆς. 'Αρετούλα, πῶς θὰ τὸ παραξηλῶνω καὶ γώ. Θάχω καὶ γώ τὰ δέρερφάνια σου νὰ μὲ παρηγοροῦν, ἔχω καὶ τοῦ Κωσταντῆ μας τὸ τάξιμο, πῶς θὰ σὲ φέρη καντά μου ἀνίσως καὶ πάνυμε τίποτις. Εἶναι μεσάνυχτα περασμένα. Πήγαινε νὰ συγάστης, παιδί μου, νὰ μὴ φύνεται αὔριο κουρασμένη. Τὰδέρφια σου θὰ γλεντίζουν ως τὸ πωρί. 'Εγώ μὲ τὴ Γαρουφλιὰ καὶ μὲ τὶς ἀλτεῖς γειτόνιστες τὰ βολένω, καὶ θὰ τάχουμε μιὰ κακοριὰ σὸλα προτοῦ νὰ φέξη. Καληνύχτα σου, ἀκριβή μου.

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Καληνύχτα, μαννούλα, μὰ νὰ μοῦ τάξῃς πῶς γάλη πλαγιάστης καὶ σὺ λιγάκι.

## ΔΕΣΠΩ

"Ἐννοιά σου, ἔννοιά σου, ἀγάπη μου. (Μοναχή της). τῷ πλαγιάστης η δόλια μιὰ καὶ καλή. (Βγαίνει).

## ΣΚΗΝΗ Γ'

Εἴω ἀπὸ τὸ χωριό, κοντὰ στὴν Ἀγία Μαρίνα. Νύχτα φεγγάρι.

ΣΤΕΦΑΝΗΣ, ὑστερά ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ,  
ὑστερά ΚΕΡΙΑΚΟΣ

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Μ' ἔδιωξαν τὰ παιχνίδια! Μ' ἔδιωξε ἡ χαρά, ἔδιωξε ως ἔδω, στῆς Ἀγία Μαρίνας τὴν γειτονία. Μὲ φωνάζανε νὰ μπῶ στὴν παρέα, καὶ νὰ τοὺς φρυγουδῶ! "Αν εἶχα φωνὴ γιὰ τραχαύδι, θὰ τὴν τανα βροντὴ ποῦ νὰ τοὺς σκορπάη κατάρες. (Παιίζει μακριὰ τὰ παιχνίδια). Τάκούγω, ἀκόματάκούγω! Τεκυνηγοῦνε, μὲ κυνηγοῦν οἱ χαρές τους! Φείδια εἶναι οἱ χαρές τους καὶ σφυρίζουν κατόπι μου. Νὰ ἔγω, νὰ φύγω, νὰ μὴν τάκούγω. Στὰ δάση νὰ

σύρω, νὰ γείνω θεριό, νὰ πιάνω ζευγαρωμένα πουλιά καὶ νὰ τὰ σπαράζω. Φωτιὰ νὰ γείνω καὶ νὰ καίγω τοὺς κάμπους, ποῦ ν' ἀνεβαίνῃ ὁ καπνός νὰ σκεπάζῃ τὸν οὐρανό, καὶ νὰ μὴν βλέπη κανένας παρηγοριά. Νὰ μὴν τὸ βλέπη κανένας τὸ μεγάλο αὐτὸ φέρμα. Αὐτὸν τὸν οὐρανό, ποῦ τὴν εἶδε ξάστερη τὴν ἀγάπη μου, ποῦ τὸν εἶδε τὸ μεγάλο κκημό μου, κ' ἔμεινε λαμπερός κι ἀσάλευτος σὰ νὰ μὴν ἔσβιστ' ἔνα ἀστέρι, σὰ νὰ μὴν ράγισε μιὰ καρδιά. Εἶναι, λέει, κακωμένες οἱ καρδιὲς γιὰ νὰ σκάνουνε! Νὰ σκάτη λοιπὸν κι ὁ οὐρανός, καὶ νὰ γείνῃ θρούβαλα. Νὰ πλαντάξῃ ὁ κόσμος καὶ νὰ χαθῇ. Ψυχὴ νὰ μὴ μείνῃ, νὰ μῆς τσαμπουνίζῃ πῶς βασιλεύει ἀλήθεια καὶ δίκιο, καὶ πῶς νικάει ἡ ἀγάπη.

Τῆς ἀνοιξα σὰ μωρό παιδί τὴν καρδιά μου. Σὰν ἄγγελος εἶμουν καλός. Τῆς ἔβγαλα δῆλη μου τὴ λαχτάρα. Είπε καὶ ὅχι, είπε καὶ ναί. Είτανε φαρμάκι τὸ ὅχι! της, είτανε φαρμακωμένο τὸ ναί της! Μήνυστα δυὸ λόγια τῆς μάννας, ἵσως καὶ πονέσῃ, σὰ μάννα ποῦ εἶναι. Νά τος ὁ πόνος της! Πατινάδα ἔγεινε καὶ πῆρε τοὺς δρόμους, νὰ μοῦ τὸν ἀπολωλάνη τὸ νοῦ μου. Νά μὴν τύχῃ καὶ συνεφέρω, καὶ προστάξω νὰ πάρω τὰ μάτια μου καὶ νὰ φύγω, νὰ καλογερέψω, κάτι νὰ κάμω, νὰ ξεγάσω τὴν παραζάλη μου.

Τάκούγω τὰ παιχνίδια! τάκούγω τὰ ζερχντώματα! Έκατὸ γηρών μοιρολόγια δὲ θὰ μὲ σπάραζαν καθὼς αὐτὰ τὰ τραχουδίκια!

Τρέλλα μὲ πιάνει! Ηέρτω πέφτω, γκρεμνίζουμαι, καὶ τέλος δὲ βρίσκω. Κατακέφαλα πέφτω, τώρχ λέγω πῶς θὰ κατακρίσω μὲ βράχους καὶ θὰ σκορπιστοῦν τὰ μυαλά μου, κι ως τόσο πέτρα δὲν ἀνταμώνω μὲς στάτελειωτα βάθια. Σὰν τὸ πουλι τριγύρω στὸ φεῖδι γυρίζει ὁ νοῦς μου. Νά είταν ὁ Χάρος αὐτὸ τὸ φεῖδι. "Αχ, εἶναι ὁ πόνος, καὶ πάλι: ὁ πόνος! Δὲ σὲ πεθαίνει αὐτός. 'Αθάνατος εἶναι ὁ πόνος! Ο κόσμος δῆλος πεθαίνει, κι αὐτός βασιλεύει. (Συλλογιέται). Νά τοὺς σκοτώσω, θὰ πῆς! Νά τοὺς σκοτώσω, νὰ βουβαθοῦν αὐτές οἱ χαρές. Ψεύτρω παρηγοριά! Ποῦ σκοτώνει τοῦ ἀλλονοῦ τὴν χαρὰ ζωντανεύει τὸν πόνο του. 'Απελπισιά, ἀπελπισιά καὶ τίποτις ἄλλο! Αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ ἀγάπη μου τώρα. Θάχω τὴ σπαραχτική της φωνὴ γιὰ τραγούδι μου, καὶ γιὰ προσκέφαλό μου τὴν παγωμένη της ἀγκαλιά. (Καθίζει σὲ πέτρα.) Μὰ ἀν ἥρχουνταν τώρα τάρταγο τὸ κορίτσι, νὰ πῆ πῶς τὸν ζέφυρος τὸν ξένο, πῶς τοὺς ἄφησε κ' ἥρθε νὰ φύγη μαζί μου, νὰ ζήσῃ μαζί μου, πῶς δὲ βαστάξει νὰ μ' ἀφήσῃ ἔριο καὶ μοναχό! Ποιός μοῦ λέει πῶς εἶναι: ἀδύνατο τέτοιο θάρυ, πῶς τέτοια ἐλπίδα εἶναι κι απὸ τὴν τρέλλα μου μεγαλείτερη τρέλλα! Ποιός δὲν εἶδε παράξενα ὄνειρα, κι ως τόσο ἀλήθεψαν. Μηγάρ ἀν τοῦθλεπτα στὸν ὄπνο μου πῶς θήγαπήσω, καὶ πῶς θὰ μοῦ φέρουν ἀπὸ τὴ Βασιλῶνα φαρμάκι νὰ μὲ ποτίσουνε, θὰ τὸ πίστευα; "Ας γύρω, ἀς γύρω κι ἀς παρακαλέσω τὸν ὄπνο νὰ μὲ πάρη στὴ μαύρη τὴν ἀγκαλιά του. Σώπασαν τὰ παιχνίδια. Μιὰ κόρη δὲ μὲ λυπήθηκε, ἵσως ὁ ὄπνος μὲ λυπηθῆ. (Πλαγιάζει. Στὸν ὄπνο του παρουσιάζεται ἡ Ἀγία Μαρίνα μὲ τὴν ὄψη της 'Αρετούλας).

## ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ

"Όνειρο γύρεψες, κι ὄνειρο σοῦ φέρνω, ἐσένα, ποῦ ἀν τὰ πίστεις τὰ λόγια σου. Ἐκεῖνος ποῦ μ' ἔστειλε, θὰ σὲ γκρέμνιζε στὴν Κόλαση νὰ ταχίζῃς δακιμόνους μὲ τὴ χολή σου. ('Ο Στεφανῆς ἀπλώνει τὰ χέρια στὸν ὑπὸ του). Μὴν τὰ πλάνης τὰ χέρια σου. Νὰ καθηρίστουν πρώτα αὐτὰ τὰ χέρια μὲ τὸ μύρο τοῦ μαρτυρίου. Κοιτάζεις τὴν ὅψη μου, κι ὁ νοῦς σου πετάει τὴν καταφρονεμένη σου τὴν ἀγάπην, ποῦ τὴν ἔχεις ἱερώτερη ἀπ' ἓνα μαρτύριο. Κάλλιο βλέπε τὸ στεφάνι ποῦ φέγγει τριγύρω στὸ πρόσωπό μου. Κάλλιο ἀκουγε τὸν πόνο ποῦ βγαίνει μὲ τὴ φωνή μου. Πόνο, μήτε γιὰ σένα, μήτε γιὰ μένα, μόνο γιὰ τοὺς μύριους ποῦ θὰ τοὺς σκεπάσῃ αὐτὸ τὸ γῶμα. 'Ως πότε θὰ συλλογιέται ὁ ταπεινωμένος αὐτὸς λαὸς τὸ τιποτένιο του τὸ ἔγω, σὰ νὰ μὴν εἶναι στήμένος σὲ μαρτύρων ἀμέτρητα κόκκαλα; 'Ως πότε κάθε παιδί του θὰ κατρακυλάῃ μὲ τὰ θολωμένα νερὰ ποῦ τὸν πλημμυρίζουν; 'Ανασήκωσε τὸ κεφάλι σουνκαὶ δὲς γύρω σου τοὺς μισοπνιγμένους, κι ἀπλώσε χέρι νὰ τοὺς γλυτώσῃς. Λησμόνησε τὸ ἔγω σου, κι θυμήσου τὰ βασανισμένα τὰδέρφια σου. Φέρνε τους τὴν χαρά, νὰ φεύγῃ ὁ πόνος σου. 'Αγάπησε τὸν κόσμο, νᾶχης ἀγάπη ποῦ ζουλιὰ δὲν ξέρει, ποῦ ὅλος ὁ κόσμος νὰ τὴν κλονίσῃ δὲ σώνει. 'Εγὼ εἰμι ἡ Ἀρετούλη σου, ναί. Μὰ δὲ μὲ γέννησε Δέσπω ἐμένα. 'Ο ἀρραβωνιαστικός μου εἶναι ἀπάνω, τόσο ἀπάνω, ποῦ μήτε τόνειρό σου δὲν τοὺς φτάνει. Εἶναι τάστερι τῆς καλωσύνης ὁ οὐράνιος αὐτὸς γαμπρός. 'Η ἀγάπη του ὅρια δὲν ἔχει. 'Ολο τὸν κόσμο τοὺς χωρεῖ ἡ καρδιά του, ώς καὶ τὴν Κόλαση μὲ τοὺς ἀμαρτωλούς της. Στόματα γυρεύει νὰ κηρύξουνε στὴ γῆς τὴν ἀληθινὴ τὴν ἀγάπην, χέρια γυρεύει νὰ βοηθήσουν τὰ τυραννισμένα παιδιά του. Βάλε τὰ μαῦρα σημάδια τῆς ἀγιωσύνης, καὶ γύριζε μέσα στὸ δύστυχό μας αὐτὸ χωριό, ποῦ ὁ χάρος εἶναι γραμμένο νὰ τὸ κάμη δικό του. 'Απειρο εἶναι τὸ θανατικὸ ποῦ τοιμάζει, κι ἀπειρη ἀγάπη χρειάζεται. Σήκω, καὶ πάρε τῆς ἀληθινῆς τῆς ἀγάπης τὸ μαῦρο τὸ δρόμο.

(Φεύγει ἡ Ἄγ. Μαρίνα).

ΣΤΕΦΑΝΗΣ (Σηκώνεται, καὶ κοιτάζει γύρω του).

'Αλήθεια εἶταν ἡ ὄνειρο; Πρόσωπο τῆς Ἀρετούλας, μὴ στάση, φορέματα, στεφάνι, σὰν τῆς Ἄγιας Μαρίνας τὴν εἰκόνα, ἐκεὶ στὸ ξωκλῆσι. Φωνὴ γυναικήσια, μὲ λόγια Θεοῦ. Λόγια ποῦ τοὺς σκορπίσανε σὰ μούγλα τὸν πόνο μου. Μένει θλιμένη ἡ καρδιά, μὰ ἡ ἀπελπισία δὲ χυτπάσει πιὰ ἐκεὶ μέσα τὰχτί τὰ φτερά της. Κάθουμουν κι ἀκουγα σὰ φταιξιάρης. 'Αθώος θαρροῦσα πῶς εἴμουν, κι αὐτὴ θεριό μὲ ζωγράφησε. Μάρτυρας, καὶ δαίμονα μ' ἔκαμε. Πῶς εἰχα καλοτυγία καὶ τὴν ἔχασα, κι ως τόσο μοῦ τὴν παράστησης ἀθάνατη τὴν καλοτυχία, γιατὶ θρέφεται μὲ τοῦ κόσμου τὰ βάσανα. Μιλοῦσε σὰ νὰ τριγύριζεν τὸν τόπο μας μεγάλα δεινά. Γιὰ θανατικὰ μοῦ μιλοῦσε. Δίχως ἄλλο ἡ Ἄγια Μαρίνα, εἶταν, κ' ἥρθε νὰ μὲ γλυτώσῃ δείχτοντάς μου τῆς ἀγάπης τὸ δρόμο. Μαῦρο δρόμο τὸν εἶπε. Μαῦρα τὰ εἶπε καὶ τὰ σημάδια τῆς ἀγιωσύνης. (Συλλογίζεται). Τὰ ράσα, τὰ ράσα θὰ μὲ γλυ-

τώσουνε. Μ' αὐτὰ θὰ πηγαίνω νὰ τὴν πγιὰ ψυχὲς ποῦ θὰ πετοῦνε στὸν ἄλλο κόσμο κακοῖα. Δίχως ἄλλο κακὸ μῆς προσμένει. Τὶ στεύω, καθὼς πιστεύω τὴν γάρη της. Λέγαχας ποῦ δὲν εἶχε τῆς ἀληθείας τὴν δύναμη, συφορὰ θὰ μῆς ἔρθῃ.. "Ισια στὴ γῆ Μητρόπολη. 'Εκεῖ θὰ γείνη ἐμένα ὁ γάρης "Εγε γειά, κόσμε, μὲ τὰ καλά σου, ζητητα κάμω δικά μου, καὶ σὰν ἀμυνείς γλίστρησαι δάχτυλά μου ἀνάμεσα. Πηγαίνω σὲ κόσμο δὲν ἔχη τὶς γάρες σου, ἔχει ὄμως γιατρικό βάσπινά σου.

(Περνάει ὁ Κεριάκος μὲ μουλάρι μπροστικό ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Τρέχα, ἔρμο, ποῦ ἀκόμα δὲν ἀργισεῖς, κακήνεις καὶ νάζια. Τρέχα νὰ μὴ σου τὰ καλά σάρι τὰ μπούτια σου. (Χτυπάει τὸ ζῷ). Τρέχα φούλικο, τώρα ποῦ τοχουμε τὸ φεγγάρι. Κοντάναθεμά σε, φοφίμι. (Βλέπει τὸ Στεφανῆ).

Καλησπέρα φεντικό.—Στάσου, τσανατοστάσου! — Πῶς σοῦ φαίνεται τὸ φεγγάρι, τικό; — Θὰ τοχουμε ὕσπου νὰ φέξῃ η θάλαττα σύννεφα πάλι; — Στάσου, ποῦ νὰ σιγά κατάρα!

ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Καλησπέρα, Κεριάκο μου. Μὴ φοβάσου τοὺς κακούς· κι ἡ θέλη ὁ Θεός;

ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Γιὰ τὴν γάρα, νὰ φέρω κι ἄλλα ἄλογα φῆς καὶ τοῦ γαμπροῦ. Πάσκισα νὰ στείλω μου γιὰ νὰ φάγω καὶ γὼ κεσκέκι, μὴ δὲν τητῆς κερά Δέσπως. Θέλει, λέει, νὰ τάχη τὸ μέρα σίγουρο, γιατί βιάζουνται. 'Αλλουνος βαγγέλιο κι αὐτὸς ὁ γαμπρός. Νὰ μὴ τοὺς κακούς μήτε νὰ χορέψῃς. 'Ας τὸ χαίρεται η μου, ποῦ θὰ είσαι δῶ αὔριο. 'Ως τόσο νὰ μὲ τὴν παρέα! Τὸν κόσμο χαλνοῦνε στὸν μαχαλά.

ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Είμαι γιὰ ταξίδι καὶ γώ. Καὶ γὼ γιὰ τὸ Πάμε μαζί. Πόσα εἶναι τὰχώγι σου;

ΚΕΡΙΑΚΟΣ

'Αφεντικό, παζάρια δὲν κάνω. Τὸ ξέρει μου. Σάν κοκκώνα πηγαίνει. Η παραπάτηση πῆ δὲν τὸ ξέρει. Εἰν' ἀπὸ σόγι κι αὐτό. Του εἶταν ὁ μεγαλήτερος γάδαρος του γου. Στάσου, ἀνάθεμά σε, φοφίμι! — Παζάρια δὲν ἀφεντικό. Κοιτάξε το, ποῦ καὶ καλὰ νὰ βγρεύει.

ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Σοῦ δίνω ἔνα φλουρί, σοῦ δίνω κατόπιν εὐκή μου, Κεριάκο.

ΚΕΡΙΑΚΟΣ

\*Ας είσαι καλὰ γιὰ τὸ φλουρί, ἀφεντικό εὐκή, ἀπὸ ποῦ κι ως ποῦ;

ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Είταν παπᾶς ὁ πατέρας μου, Κεριάκο γιατὶς νὰ μὴν παπαδέψω καὶ γώ;

## ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Είταν παπάς, καὶ καλός παπᾶς ὁ μακερίτης, ἀφεντικό. Δὲν τὰ ξέχασ' ἀκόμα τὰ λόγια του τότε ποῦ γήρεψα κ' ἔμεινα μὲ δύο ὄρφωνά στὸ πλευρό μου. Μὰ τοῦ λόγου σου, ἀφεντικό, παπᾶς, τέτοιο παλικάρι!

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

"Ισια παλικάρια γρειάζεται κι ὁ Θεός, καλέ μου Κεριάκο. Πηγαίνω νὰ δώσω στὸ Θεό τὴ ζωή μου, καὶ νὰ τὸ πῆς καὶ στοὺς δικούς μου σὰ γυρίσης, νὰ ξέρουν ποῦ είμαι. Γλίγωρα όχι μὲ ξαναδοῦν. Άλλοιμονο, καὶ γλίγωρα όχι μὲ γρειαστοῦν. Κάμε τὸ σταυρό σου, Κεριάκο, γιατί μᾶς ἔρχεται μεγάλο θανατικό. Κατέβηκε ἡ Ἀγία Μαρίνα στὸν ὑπνό μου καὶ μοῦ τὸ φανέρωσε.

ΚΕΡΙΑΚΟΣ ('Αφίνει τοῦ χαλιναριοῦ τὸ σκοινί καὶ σταυροχοπίέται).

Τὴ χάρη της νάχουμε! Τί ναί τοῦτα ποῦ ἀκούγω! Νὰ γιατὶ μὲ ξεκούφανε ἀπόψε κι ὁ σκύλος! Τὰ παιγνίδια περονοῦσαν, κι αὐτὸς δός του κι οὔρλιαζε, ὅλο οὔρλιαζε. "Εσκυψε κ' ἡ κόρη μου νὰ πάρῃ τὴν ἐλκάτη της, καὶ τί νὰ δὴ σιμὰ στὸ λυχνάρι! Τὸ καθρεφτάκι της καταγῆς, καὶ μέσα τὸ πρόσωπό της! τὴ χάρη σου νάχουμε, ἄγια Μαρίνα μου, ἡ Βουργούλακας είναι ἡ θύνατος.—Στάσου, παλιομούλαρο, ποῦ νὰ σὲ κόψῃ περίδρομος!

## ΣΤΕΦΑΝΗΣ

Κουράγιο, Κεριάκο μου, κ' ἔχει ὁ Θεός. Μὴ γιατομεροῦμε τοῦ κάκου. Πάμε, καὶ στὸ δρόμο τὰ λέμε. "Ισως μᾶς λυπηθῇ ὁ Μεγαλοδύναμος. "Ισως μᾶς στέλνει αὐτὰ τὰ μηνύματα νὰ μᾶς φρονιμέψῃ. Τρέχει τὸ ζῷ σου, κι ἀνεβάινω κάτω καὶ στὴν πεζόλα.

ΚΕΡΙΑΚΟΣ ('Απὸ μακριά).

Τρέχα. (Πηγαίνουν). Γρουσούζικο, τρέχα ποῦ μοῦ μαπίστηκες ἀγκάθικα τέτοιες ώρες καὶ σύ.

## ΣΚΗΝΗ Δ'

Στὸ δρόμο, κοντὰ στῆς Δέσπων. Λύγη.

ΠΕΡΜΑΘΙΩ, ΠΙΠΙΝΙΩ

ΠΕΡΜΑΘΙΩ (Στὸ κατώφλι της).

Ποῦ εἰσαι; Σὲ κουκούλωσε καὶ πῆγε τὸ πάπλωμα πιμερα, ποῦ νὰ σὲ κουκουλώσῃ ὁ χάρος! Τὸ χωριὸν κάτω, καὶ σὺ παράθυρο ἀκόμη δὲν ἔνοιξες. Ανοίγει τῆς Πιπινιῶς τὸ παράθυρο).

ΠΙΠΙΝΙΩ

Καλημέρα.

ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Νὰ τὰ καλύψῃς. Κατέβα κάτω νὰ σου τηνεμορίσω τὴ ράχη σου, ποῦ μιὰ φορὰ πῆγες νὰ μυριστῆς καὶ σὺ αρραβώνα, καὶ πῆγε στραβά ἡ μύτη σου, σὰν τὴ μούρη σου.

ΠΙΠΙΝΙΩ

Καὶ δὲν τὸ βλέπεις, κουτόμυναλη; δὲ βλέπεις πῶς τὸ φοβήθηκαν τὸ παπαδοπαΐδι, καὶ μάνη μάνη τὰ μακριάζανε μ' αὐτὸν τὸν ξένο, μὴν τύχη καὶ ρεζίτη τὸ κορίτσι; "Ἐννοια σου δά, καὶ σὰν πῆγα καὶ γὼ στὰ παιχνίδια, νά! — τὰ εἰχα στημένα ταῦτα μου. Κάτι ἀκούσα, κ' ἔννοια σου.

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Καὶ πότες βγῆκες ἐσύ ψεύτρα νὰ βγῆς καὶ τώρα!

## ΠΙΠΙΝΙΩ

"Αμε στὸ καλό, καημένη! Κάθεσαι τώρα καὶ συλλογίσαται ποιὸς τάνοιωσε καὶ ποιὸς δὲν τάνοιωσε, καὶ δὲ συλλογίσαται πῶς γίνεται μεγάλος γάμος στὴ γειτονιά. Κ' ἔχουμε νὰ δοῦμε δουλειές μὲ φοῖντες! "Οπου κι ἂν εἴναι ἀργινάει τὸ στολίδι τῆς νύφης.

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Συλλογίσαται τὸ γλέντι, καὶ δὲν πάει ὁ νοῦς σου στὴ χάλια τῆς δόλιας αὐτῆς ἀργόντισσας, ποῦ ἔχει μαθὲ ψυχὴ κι αὐτή. Χίλια μεταξωτὰ σεντόνια καὶ παπλώματα δὲν τὴ σκεπάζουν τὴν πίκρα τοῦ χωρισμοῦ.

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Τὸ βόλεψκν κι αὐτό, κ' ἔννοια σου. "Ολα τάκουσα, καὶ τὰ ξέρω. Νά,— τὰ εἰχα ταύτιά μου στὸ μαγερεύο, σὰν ἔρυγαν τὰ παιγνίδια. "Ανοιγε τὶς τσίπες μὲ τὴ ματσόθεργα, καὶ τάλεγε τῆς Γαρουφαλιάς ἡ μάννα τῆς Ἀρετούλας. 'Ως τὸ πρώτο λάλημα παρεστέκουμον κι ἀνακάτωνα τὸ κεσκένι.

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Μωρὴ καλὰ καὶ μοῦ εἶπες γιὰ λάλημα πετείνου. Είδες ἐσύ, λέει, νὰ σηκώνεσαι ἀπὸ τὸ στρώμα καὶ ν' ἀκούς τὴν ὅρνιθά σου νὰ κακναρίζῃ σὰν πετεινός; Καὶ νὰ τῆς φωνάζω, κι αὐτὴ νὰ κακναρίζῃ! Πήγα καὶ τὴν ἑσφαξα τὴν ἔρμην πρὶ νὰ μᾶς ἔρθη κανένα κακό.

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Καλὰ καμες, καημένη, γιατὶ ξέρεις τί; Δὲ μ' ἀρέσει καθόλου τὸ προψεινὸ τόνειρο τῆς κερά Δέσπωας, ποῦ τολεγε τῆς Γαρουφαλιάς σὰ σηκώθηκε. Κι' ὅσο τὸ συλλογίσαι, τὸ πετσί μου ἀνατριχιάζει. Σὰ νὰ μισσοφοβήθηκε, θαρρώ, κ' ἡ ἀρεντιά της, καὶ ρώτηξε τὸ γιού της τὸν Κωσταντῆ πῶς ἀνίσως κ' ἔρθη πίκρα γιὰ χαρά, ποιὸς θὰ τηνεφέρη πίσω τὴν Ἀρετούλα. Καὶ τῆς ἔταξε, λέει, ὁ Κωσταντῆς πῶς ὅτι κακὸ μὲ ἄντι ἔρθη, θὰ πάγ νὰ τηνεφέρη πίσω, κ' ἔτσι σύχασε λέει, ἡ καρδιά της. 'Ως τόσο ἀκούγω σύρτα φέρτα ἀπὸ τώρα μὲς στὴν αὐλή τους.

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Χι! "Εθύγα καὶ τρέχα νὰ μὴν τύχη καὶ σὲ ξεχάσουν, ποῦ ψυχὴ δὲν ἀφίνεις ησυχη μὲς στὴ γειτονιά. Κατέβαινε γλίγωρα, καὶ τὰ λαχτάρησε ἡ κερά Δέσπω τὰ μοῦτρά σου. "Αλλη ἔννοια, βλέπεις, δὲν εἶχε, κι ἀλλη χολὴ τέτοια μέρα.

ΠΙΠΙΝΙΩ (χτυπῶντας τοὺς γρόθους της).

Μωρὴ ζουλεύεις, ζουλεύεις καὶ μοῦ τὰ λές αὐτά.

(Χτυπάει τοὺς γρόθους της στραβομουριάζοντας, κι ἡ Περμαθιώ τῆς δίνει τύφλες).

## ΣΚΗΝΗ Ε'

Στὸ καγιάτι τῆς κερά Δέσπωας. "Η νύφη κάθεται στὸ μιντέρι χαμηλοβελεπούσα, καὶ τὴ στολίζουν τὰ κορίτσια. ΔΕΣΠΩ, ΑΡΕΤΟΥΛΑ, ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ, ΚΟΡΙΤΣΙΑ, γειτόνισσες, κατόπι ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ, ἀδέρφια καὶ βιολιτζήδες ἀπ' ξένω.

ΚΟΡΙΤΣΙΑ (τραγουδοῦν).

Σήμερα λάμπει ὁ οὐρανός, σήμερα λάμπει ἡ μέρα. Σήμερα στεφανώνεται ἀιτός την περιστέρα.

ΔΕΣΠΩ (σιγανά τῆς Γαρουφαλίας).

Άγχ, ἀιτός μαθής είναι καὶ τὴν ἀρπάζει τὴν ἀκριβή μας καὶ πετάει ἀπάνω ἀπὸ κύματα καὶ βουνά νὰ τὴν κλείσῃ μὲς στὴ φωλιά του τὴν πλουμιστή μας τὴν περιστέρα.

#### ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Νὰ μὴ σ' ἀκούσῃ, κερά μου, ἡ ἀκριβή σου, καὶ ρίξῃ δάκρυο ἀπάνω στὰ νυφικά της. Δές την, καὶ πές μου ἂν εἰδες ποτές τέτοιον ὥλιο νὰ φέγγη. (Ἄψα) Τραγουδάτε, κορίτσια μου, ποῦ νὰ σᾶς δῶ νύφες όλες σὰν τὴ ζουλεμένη τὴν Ἀρετοῦλα.

ΚΟΡΙΤΣΙΑ (τραγουδοῦν).

"Οντας σὲ γέννα ἡ μάννα σου ὁ ἥλιος ἔκατέθη,  
Καὶ σ' ἔδωκε τὴν ὄμορφιά, καὶ πάλι μετανέθη.

ΠΙΠΙΝΙΩ (ἀπὸ τὴν πόρτα, χαμηλά).

Μωρή εἰδες ἐσὺ ποτές σου τέτοιο ματόρυδο;

#### ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Σκάσε ν' ἀκούσουμε τὰ τραγούδια, μωρή.

ΔΕΣΠΩ (χαμηλὰ τῆς Γαρουφαλίας).

Σὰ φέματα μοῦ φάνινονται ὅλη, Γαρουφαλία μου! Είμαι σαστισμένη, καὶ δὲν τὸ νοιώθω τὸ μαχαῖρι ποῦ μὲ σφάζει, κι ὅλο μὲ σφάζει. Τὸ ζέρω πῶς μὲ κόβει, κι ὡς ὡς τόσο δὲν πονῶ. Πέτρα ἔγεινα, καὶ δάκρυο δὲ στάζουν τὰ μάτια μου.

#### ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

'Ο Θεός μᾶς τὴ δίνει αὐτὴ τὴ γάρω, κερά μου. σὰν πλακώνουνε μεγάλοι καημοί. Είναι μεγάλο τὸ ντέρτι σου, κερά Δέσπω, μὲ συλλογίσου καὶ τὶς χαρὲς ποῦ σ' ἀπαντέχουνε σὰν ἔρθη καμιά μέρα ὁ Κωσταντάκης καὶ τηνε φέρη μὲ τὸ πρώτο γγονάκι σου. Τὶ γελάτε σεῖς, μαριολοκόριτσα, ποῦ ὁ νοῦς σας είναι πιώτερο στοὺς γαμπροὺς παρὰ στὶς νύφες; τάχα νὰ σώθηκαν τὰ τραγούδια σας;

ΚΟΡΙΤΣΙΑ (τραγουδοῦν).

'Εσένα νύφη πρέπει σου κορώνα στὸ κεφάλι.

(Μπαίνει ὁ Κωσταντῆς).

#### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

'Ακόμα ἔσεις; "Ερχουνται τὰ παιχνίδια. 'Ο γαμπρὸς κ' ἡ παρέα στὴν ἐκκλησιά. Πάνε νὰ καοῦν οι μισές οι λαμπάδες.

#### ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

"Ενα τραγούδι ἀκόμα, κύρ Κωσταντάκη μου, καὶ τελειώνουμε. Είναι τῆς μάννας αὐτὸ τὸ τραγούδι.

#### ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Μάννα, βασιλιάς γίνουμε καὶ νὰ σὲ βλέπω ἔτσι χαρούμενη. Κοίταξέ την τὴν νυφοῦλα πῶς χαμογελάει κι αὐτή. Πές το τὸ τραγούδι σου, μάννα μου, νὰ γείνη χρυσὴ βροχὴ νὰ μᾶς ράνη.

#### ΔΕΣΠΩ

Πῆτε το σεῖς γιὰ τὰ μένα, κορίτσια, γιατὶ ἀνέβαίνουν κάποτε στὸ λαιμὸ κάτι κόμποι ποῦ τὸ χαλνοῦν τὸ τραγούδι, καὶ θαρρεῖς πῶς ἀκοὺς μυρολόγι. Πῆτε το σεῖς μὲ τὴ γλυκειά σας φωνή. Κάλλιο ν' ἀκούγω τοὺς καημούς μου καὶ νὰ παρηγορέμαται, παρὰ νὰ τοὺς τραγουδῶ καὶ νὰ πικραίνω κι ἄλλες καρδιές.

ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ (τοῦ Κωσταντῆ).

"Ας τὸ ποῦν, ἀς τὸ ποῦν τὰ κορίτσια. Καλὸ θὰ τῆς κάμη, κύρ Κωσταντῆ, καλὸ θὰ τῆς κάμη.

ΚΟΡΙΤΣΙΑ (τραγουδοῦν).

'Ανοίξαν οἱ ἑφτὰ οὐρανοί, τὰ δώδεκα βαγγέλια,  
Καὶ πῆραν τὸ παιδάκι μου ἀπὸ τὰ δυό μου γένη.

ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ (ραντίζοντας μὲ ροδόσταρα  
τὴ νύφη καὶ τοὺς ἄλλους).

"Ετσι νὰ σᾶς περεχοῦν οἱ καλοτυχίες, γρυπή<sup>τη</sup>  
φούλα, καὶ διαμαντένια Δέσπω, κι ἀργυρὲ<sup>τη</sup>  
σταντῆ. (Σιμώνουν τὰ παιχνίδια). Σηκωθῆτε πι<sup>τη</sup>  
ηρθ' ἡ ὥρα. Στὸ καλό, καὶ νὰ μᾶς πολυχρονία<sup>τη</sup>

(Ἐρχουνται ὡς τὴν πόρτα τὰ παιχνίδια μὲ τὸ Σαρά<sup>τη</sup>  
τὸ Θυνταρή, καὶ μέρος τῆς παρέες. Βγαίνει<sup>τη</sup> η νύφη<sup>τη</sup>  
κορίτσια, ἀκολουθεῖται<sup>τη</sup> μαννα<sup>τη</sup> μὲ τὸν Κωσταντῆ, τη<sup>τη</sup>  
τόνισσες καὶ. Τὴν ὥρα ποῦ βγαίνει<sup>τη</sup> η νύφη, ἀκούγεται<sup>τη</sup>  
τὰ τραγούδια τῶν βιολιτζήδων ἀπ' ἔξω).

"Ωρὲ καλὴ νὰ δώσῃ ὁ Θεός,  
Καὶ τὸν ἄγιον ἡ γάρη.  
Νὰ σὲ φυλάχῃ λαμπερή,  
Σὲν τάχρυρὸ φεγγάρι.

#### ΣΚΗΝΗ Σ'

Τῇ ίδιᾳ σκηνῇ.

ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ, ὑστερερά ΚΕΡΙΑΚΟΣ.

ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ (μεναγή της).

Εἰδα πολλοὺς γάμους, μὲ σὰν καὶ τοῦτο<sup>της</sup>  
δὲν εἰδα. Πιώτερες κλάψεις παρὰ γαρές. Τὸ φαρά<sup>τη</sup>  
κεψεῖν τὰ δάκρια αὐτὸ τὸ ροδόσταρα. Δὲν τὴν κατέ<sup>τη</sup>  
λαβαίνω, μὲ τὸ ναί, αὐτὴ τὴ Βιάση. 'Αντὶς να<sup>τη</sup>  
συνηθίσουν τὴν κακόμοιρη τὴν ἀρχόντισσα στὸν πε<sup>τη</sup>  
ημό της, νὰ πηγαίνουνε νὰ τὴ σπαράζουνε<sup>τη</sup> πικ<sup>τη</sup>  
σ' ἔνα μερόνυχτο. Καλὰ δὰ ποῦ βρέθηκα νὰ τη<sup>τη</sup>  
δώσω καὶ λίγη βοήθεια. Τί θάκανε δίγως ἐμένα<sup>τη</sup>  
γὰ δὲν ζέρω. Μάτι δὲ σφαλήξαμε δὴλη νύγε<sup>τη</sup>  
ἀπόψε τὰ ίδια πάλι. "Οσο γι' αὔριο, ὁ Θεός<sup>τη</sup>  
μᾶς λυπηθῇ. 'Αν τὸ βαστάξῃ<sup>τη</sup> ἡ ἀρχόντισσα<sup>τη</sup>  
μερίο, ὁ χάρος νχρήθη δὲν ἔχει πιὰ φόδο. 'Η Παν<sup>τη</sup>  
νὰ τὴ δυναμώνῃ τὴ δόλια, νὰ μὴν πάθη καὶ τίποι<sup>τη</sup>  
(Μπαίνει ὁ Κεριάκος).

"Απὸ ποῦ ξερύτρωσες<sup>τη</sup> ἔτσι γλίγωρα; νὰ μὴν γη<sup>τη</sup>  
φερες τὰλογα<sup>τη</sup> ἀπὸ κανένα γωριό;

ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Τί γωριό καὶ τί ξεχωριό! 'Οληνυχτῆς ταξιδεύει<sup>τη</sup>  
μὲ τὸ φεγγαράκι. Πρὶ νὰ βγῆ ὁ ἥλιος ξεκίνησε<sup>τη</sup>  
τὴ γάρω, καὶ νὰ μας τώρα. 'Αμετά τι θαρρεῖς; Ήρα<sup>τη</sup>  
μοναχὰ θὰ γίνεται γάμος, καὶ γὰ θὰ γυρίσω<sup>τη</sup>  
στὰ βουνά;

ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Καὶ δὲ μοῦ λές πῶς ξεμωράθηκες καὶ σὺ<sup>τη</sup>  
γεράματά σου;

ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Στὰ γεράματά μου εἰδα δυὸ μεγάλα θάμα<sup>τη</sup>  
"Ενα, νὰ τρελλαίνεται<sup>τη</sup> ὁ κύρ Κωσταντῆς, καὶ<sup>τη</sup>  
φαρμακώνη τὴ μάννα του, κι ἄλλο, νὰ καλογερά<sup>τη</sup>  
ο Στεφανῆς.

ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

"Ο Στεφανῆς!

ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Ναί, ο Στεφανῆς! τὸ μορφοπαίδι, ποῦ τὴν<sup>τη</sup>  
πούσε, μωρή, τὴν Ἀρετοῦλα, καὶ πῆγε νὰ σκευτά<sup>τη</sup>  
ἀπὸ τὸ κακό του, κι ἥρθε, λέει, ἡ 'Αγιὰ Μαρία<sup>τη</sup>  
στὸν ὄπυο του καὶ τοῦ εἶπε νὰ γείνη καλόγειο,

ματί ή καιστή παπάδες ὁ τόπος με τὸ Θηνατικὸ  
ποῦ μῆς ἔρχεται.

## ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Τρελλάθηκες, Κεριάκο!

## ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Μακάρι νὰ είταν ὄνειρο τρέλλας, κι ὅχι κορμὶ  
παρταριστὸ ὁ Στεφανῆς ποῦ καβαλίκεψε τὸ μου-  
λζρι μου καὶ κατέβηκε στὴ Μητρόπολη. Μακάρι νὰ  
είταν τὴς πίκρας του σταλαματιὰ τόνειρο ποῦ εἶδε  
εἰς πρὶ νὰ μ' ἔνταμώσῃ, μακάρι νὰ είταν φέμα,  
κι νὰ μὴν ἔβλεπα μὲ τὰ μάτια μου τέσσερα λεί-  
γανα στὴ χώρα ποῦ τὰ κουβαλοῦσαν πρωὶ πρωὶ νὰ  
γίνη τὰ δῆ ὁ κόσμος καὶ φοβηθῇ.

## ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Χριστέ μου καὶ Παναγιά μου! Τί μέρες μᾶς  
ἐπαντέχουν καὶ τί κακό μᾶς πλακώνει! Ἀς πάψουν  
οἱ γάμοι κι ἀς ἀρχίσουν τὰ μυρολόγια. Ἀς τὴν  
ἔνησουμε τὴν ἀρχόντισσα νὰ μυρολογάῃ καὶ νὰ  
ζέρνεται, νὰ συνθίσῃ καὶ κείνη καὶ μεῖς γιὰ τὰ  
γρότερα ποῦ μᾶς φοβερίζουν. (Συλλογιέται). Μὰ  
πρόσεξε, κακημένε, λόγος νὰ μὴ σου ξεφύγῃ. Νὰ  
τεκνήσῃ πρῶτα ἡ νύφη, καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ  
γρό, ἀν είναι γραψμένα νὰ φτάσῃ ὡς ἐδῶ τὸ δρε-  
πνὶ του. Στὴ χώρα δὲ μένουνε μήτ' ἔνα μερόνυχτο.  
Πολὺ φόβο δὲν ἔχουν ἔκει. Μ' ἀν τάκουση αὐτὰ ἡ  
μεῖς Δέσπω, θὰ τὴν πιάσῃ τρομάρχη κι ἀπὸ Θηνα-  
τικὸ μεγαλήτερη. Εσὺ καὶ γὼ νὰ τὰ ζέρουμε μο-  
ιργά.

## ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Ἐννοιά σου, κι ἀγυρα δὲν τρώγω. Μόνο μιὰ  
μηρη, Γαρούφαλιά μου. Νὰ μοῦ δώσης του γάμου  
κακού. Ψοφῶ τὴς πείνας.

## ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Σύρε νὰ περιδρομιαστῆς κάτω στὸ μαγερειό,  
τοῦ ὁ χαρος μᾶς τριγυρίζει καὶ σὺ φασὶ συλ-  
λιγίεσαι. (Βγαίνει ὁ Κεριάκος).

(Μοναχὴ της).

Κι ὁ κακημένος ὁ Στεφανῆς! Σὰ νὰ μυρίστηκα  
κατὶ καὶ γὼ στὴς Καλαματιανῆς τὸ νυχτέρι. Τί  
κακούς, τί κόσμος! Πέτρα πάνω στὴν πέτρα κα-  
ταπλυκάσει στὸ κεφάλι σου, καὶ νοῦ δὲ σου ἀφίνει  
μιὰ καταλάθης τὶ χαλασμὸς γίνεται. Τί κόσμος, τὶ  
κακοῦ! (Βγαίνει).

## ΣΚΗΝΗ Ζ'

Τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ. Στὴν αὐλὴ τῆς Δέσπων.  
ΚΡΑΛΗΣ, ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ, ὑστερα ΚΕΡΙΑΚΟΣ,  
ὑστερα ΑΡΕΤΟΥΛΑ, ΔΕΣΠΩ, ἀδέρφια.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Τὸ γλέντι πῆγε ὡς τὴν ὥρα καλά, χρυσέ μου  
μαρέ, κι ἡ γριά μας ὑστερ ἀπὸ τὴ στεφάνωση  
παχύρεψε κιόλας. Μὰ σήμερα μᾶς ξημερώνει  
μικρὴ μέρα, καὶ δύσκολη τὴν κάνουν ἀναποδιές  
ῳ δὲ βγαίνουν ἀπὸ τὸ χέρι μας. Ακούγω πῶς στὴ  
ἡρήθε μεγάλο Θηνατικό, καὶ μιὰ νὰ τὸ πάρῃ  
κατὶ τὴς γριᾶς, ἀνω κάτω θὰ γείνουμε. Εμεῖς  
σύντροφοι πρέπει γιὰ καλὸ κακὸ νὰ μείνουμε σιμά-  
ροι, καὶ νὰ μὴν ἔρθουμε. Εσεῖς τραβήξτε, κι ἀπὸ  
γιὰ σας ἵσια στὸ καραβάνι.

## ΚΡΑΛΗΣ

Καὶ ποῦθε μῆς ἥρθαν αὐτὰ τὰ μαντάτα, ἀδερ-  
φέ μου;

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Ο ἔγωγιάτης μῆς τὰφερε. Τὸ εἶπε τῆς θειὰ Γα-  
ρουφαλιάς, κι αὐτὴ σὰν τοὺς σταύρωσε τὸ γέρο νὰ  
μὴν τὸ πῆ κανενός, καὶ τῆς ἔταξ' ὁ γέρος πῶς θὰ  
μείνῃ κορυφό, τὸ φύλαξε μέσα της βαθειὰ βαθειὰ  
σὰν πετραδάκι στὸν πάτο τῆς θάλασσας. Μὰ τὸ  
πετραδάκι ἀρχίσε νὰ μεγαλώνῃ, καὶ μεγάλωσε, με-  
γάλωτε, ὥσπου ἔγεινε βουνό, κι ἀνέβηκε, καὶ φά-  
νηκε ἀπ' ἔξω μεγάλο ἵσια μ' ἐναὶ νησί! Ο Θεὸς  
μῆς ἀγαποῦσε κι ἀλλος δὲν τὴν ἀκουσε ἔξω ἀπὸ  
μένα. Τὴν ἔδιωξ' ἀπὸ τὸ σπίτι πρὶν ζεσπάση καὶ  
τινάξῃ καπνοὺς καὶ φλόγες αὐτὸ τὸ βουνό. Εμεῖς  
τώρα πρέπει νὰ μείνουμε στὴ μάννα κοντά. Πήγα  
καὶ τὴς είπα πῶς γιὰ παρηγοριά της θὰ μείνουμε.

## ΚΡΑΛΗΣ

Αδερφέ μου, ὅ τι σοῦ λέει ἡ μεγάλη σου γνώση.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Γλίγωρα θὰ μ' ἔχης στὸ καλορρίζικό σου, καὶ  
τότες πρῶτα ὁ Θεὸς τάποσώνουμε τοῦτο τὸ γλέντι.  
Νὰ ὁ Κεριάκος μὲ τάλογα ἔξω. Κατεβαίνουν κ' οι  
γυναῖκες. Ἀπὸ τὴν αὐγὴ συγυρίστηκαν ὅλα.

## ΚΡΑΛΗΣ

Ἄς πάγω νὰ φιλήσω τὸ χέρι τῆς μάννας,  
κι ὑστερα σέρνω γω παραμπρός, νὰ μὴν πολυβα-  
στάξῃ τὸ βάσανο. Αὔτες οἱ δουλειές χρειάζουνται  
γλιγωράδα. (Πηγαίνει μέσα ὁ Κράλης. Φαίνεται στὴν  
ὅξοπορτα ὁ Κεριάκος).

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Ἐτοιμα ὅλα, Κεριάκο;

## ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Οξω είναι τάλογ' ἀφεντικό, κι ὅλα τὰ προικιὰ  
φορτωμένα. Εχουμε, λέει, καὶ κρύους κιοφτέδες  
γιὰ τὸ μισό δρόμο.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Αὐτὸ σώνει γιὰ νὰ γείνουν ἀστραπὴ τάλογά σου  
ὡς τὰ μισά. Πάρε αὐτὸ τὸ φλούρι, γιὰ νὰ τρέξουνε  
γλιγωρα ως τὸ τέλος. (Χαμηλά). Καὶ κοίταξε νὰ μὴν  
ἀργοπορήσετε μὲς στὴ χώρα. Ισια στὸ καραβάνι,  
κι ἀπὸ μέρος ποῦ νὰ μὴ φαίνουνται λείψανα.

## ΚΕΡΙΑΚΟΣ

Ἐννοιά σου, ἀφεντικό, μὴ φοβησαί.

ΚΡΑΛΗΣ (Βγαίνοντας ἀπὸ τὸ σπίτι βιαστικά).

Ἐχε γειά, Κωσταντῆ μου. (Φιλιούνται).

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Στὸ καλό, ἀδερφέ, κι ὁ Θεὸς μαζί σου.

(Βγαίνει ὁ Κράλης μὲ τὸν Κεριάκο ἀπὸ τὴν ὅξοπορτα.  
Τὴν ἴδια στιγμὴ βγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτι μὲς στὴν αὐλὴ ἡ  
Αρετούλα, κι ἡ Δέσπω βιασταγμένη ἀπὸ τὸ Σαράντη καὶ  
τὸ Θανάση).

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Κωσταντῆ μου, ἄχ, Κωσταντῆ μου! Πηγαίνω,  
καὶ σᾶς ἀφίνω!

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Πνίξε τὸν πόνο σου, Αρετούλα, πνίξε τὸν γιὰ τὸ  
χατίρι τῆς μάννας μας. (Τὴν ἀγκαλιάζει).

## ΔΕΣΠΩ

Σώπασε, κόρη μου, κι ἀφήσε τὰ μένα τὰ μυρο-

λόγια. Μήν κλαίτε, παιδιά μου, ἀν κλαίτε σεῖς καὶ στενάζετε, ἡ μάννα σας τί θὰ κάμη! Δόστε τα μένα τὰ δάκριά σας ποῦ δὲ μοῦ ἔμειναν τῆς εκκομιορης! Δόστε μού τα νὰ κλάψω καὶ νὰ τὴν πλημμυρίσω αὐτὴ τὴν αὐλή, ποῦ ἀνάθρεψε τὴν μοναχριβή μου.

#### ΑΡΕΤΟΥΛΑ

(Αφίνει τὸν Κωσταντῆ, καὶ πέφτει στὴν ἄγκαλιὰ τῆς μάννας. Τὰδέρφια στέκουνται δυχρισμένα).

Μαννοῦλα, μαννοῦλα, τί μεγάλο κακό ποῦ μῆς ἥρθε! Ποιός τολεγε τότες ποῦ μὲ φεγγαρούχεν! Καὶ μιλούσαμε γιὰ χαρές, πῶς οἱ χαρές αὗτες εἰταν πίκρες ποῦ τχίρι δὲν ἔχουν, — οἱ πίκρες τοῦ χωρισμοῦ.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ (παίρνοντας τὴν Ἀρετοῦλη ἀπὸ τὸ χέρι).  
'Αρετοῦλα, λυπήσου τὴ μάννα μας, λυπήσου τὰ δέρφια σου, ποῦ εἴμαστε καὶ μεῖς αἷνας της. Γιὰ τὸ δικό σου καλὸ γίνεται αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Πολλές αὐγὲς δὲ θὰ φέξουν, καὶ θὰ καθηται βροτίσσα μὲς στάρχοντικό σου. Τρεῖς μῆνες, καὶ θὰ μὲν ἔγχης κοντά σου καὶ θὰ λάμπῃ χαρὰ στὸ τρυφερὸ πρόσωπό σου.

(Εσκινάει κατὰ τὴν ὁξόποστα μὲ τὴν Ἀρετοῦλα).

#### ΑΡΕΤΟΥΛΑ

Σάρινω, γλυκό μου σπιτάκι, καὶ σεῖς λουλούδια καὶ βότανα ποῦ σᾶς γλυκοπότιζα, μαραθῆτε πιὰ τώρα καὶ σεῖς, σὰν ἐμένα ποῦ μὲ ζερρίζωσαν ἀπὸ τὰ γαπημένο μου χῶμα νὰ μὲ φυτέψουνε στάχυρο τὸ περιβόλι τῆς ξενιτειᾶς. (Βγαίνει μὲ τὸν Κωσταντῆ).

ΔΕΣΠΩ (ἀκολουθῶντας ἀκκουμπησμένη στοὺς ὄμοιους τοῦ Σαράντη καὶ τοῦ Θανάση).

"Ανοιξε, οὐρανέ, καὶ δές μας, καὶ πές ἀν εἰδες λείφανα νὰ βγαίνουν ἀπὸ σπίτι μὲ τόση θλίψη, ἀν ἀκουσες ποτέ σου πικρότερα μυρολόγια. Πές μου ἀν εἰδες μάννα νὰ τὴ σφάλη μεγαλήτερος πόνος, σὰν κι αὐτὴ τὴ μάννα, ποῦ ἀλλο κρίμα δὲν τὴ βραίνει παρὰ ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἀγοριοῦ της, ἀγάπη, ποῦ γιὰ χάρη της στέλνω μονάκριβη κόρη στὰ μαῦρα τὰ ξένα. "Αχ, καὶ νᾶξερα, κόρη μου, πῶς θὰ μὲ συγχρέσης γι' αὐτὸ τὸ κρίμα, κι ἀς πέθαινα, ἀς πέθαινα νὰ μὴν κλαίγω τὴ στέρησή σου.

(Γέρνει τὸ κεφάλι τῆς στοῦ Σαράντη τὸν ὄμοιο. 'Ο Σαράντης κι ὁ Θανάσης τὴ βγάζουν περπατῶντας σιγά).

[Ἐπεται τὸ τέλος]

A. E.

## ΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΙΘΑΛΑΣΣΙΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ<sup>1</sup>

Λάθωμεν ἐν παράδειγμα μεταξὺ πλείστων, ὅπως καταδείξωμεν ἐμφανέστερον τὸν τρόπον τῆς δεσποζούσσης σήμερον ἔργασιας.

Οἱ κοινοὶ καρκίνοι, οἱ ἀπανταχοῦ ἐν ταῖς ἀκταῖς ἀπαντῶντες, φέρουσι συνήθως κρεμάμενον ἀπὸ τῆς κοιλίας αὐτῶν σάκκου τινὰ ὑποκίτρινον, ὃν οἱ ἀλιεῖς νομίζουσιν, ὅτι εἶναι ὧδη αὐτῶν. 'Ο σάκκος οὗτος πραγματικῶς εἶναι παράσιτον καὶ παράσιτον παράδοξον, οὐτινὸς ἡ ὑπαρξία μέχρι τῶν τελευταίων

<sup>1</sup> Τέλος· ἵσε σελ. 433.

χρόνων ἦτο αἰνίγμα. "Ενεκκα τοῦ σγήματος αὐτοῦ τὸ παράσιτον ἐκλήθη σακκίδιον (sacculina). Εἰδίτε δὲ διὰ μαχαρίδιου διανοίξωμεν τοῦτο, βλέπομεν ἔξεργον μένας μυριάδας νυμφῶν νηγομένων, αἰτιας ἀποδεικνύουσιν ἐνεκκα τῆς ὁμοιότητος αὐτῶν πρὸς πλείστας τῶν κατωτέρων Μαλακοστράκων, ὅτι τὸ σακκίδιον, καίτοι σφαριτικὸν ἔχει σῶμα, πρέπει νὰ ταχθῇ μεταξὺ τῶν Ἀρθρωτῶν ζῶων. Πῶς δημάρες τὸ ζῶον τοῦτο, ὅπερ ἐν τῇ νεαρωτάτῃ ἡλικίᾳ διάγει βίον ἐλεύθερον, καθίσταται εἰτα προσκεκολημένον; Πῶς κατορθοῖ νὰ διατρυπῇ τὸν παχὺν θώρακα τοῦ καρκίνου, ἐφ' εὑ ἀναπτύσσεται; Πῶς μετασγηματίζεται ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ζῶον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ τοῦ βίου αὐτοῦ εἶναι συμμετρικώτατον, καὶ λαμβάνει μετὰ ταῦτα μορφὴν τόσῳ τερατώδη;

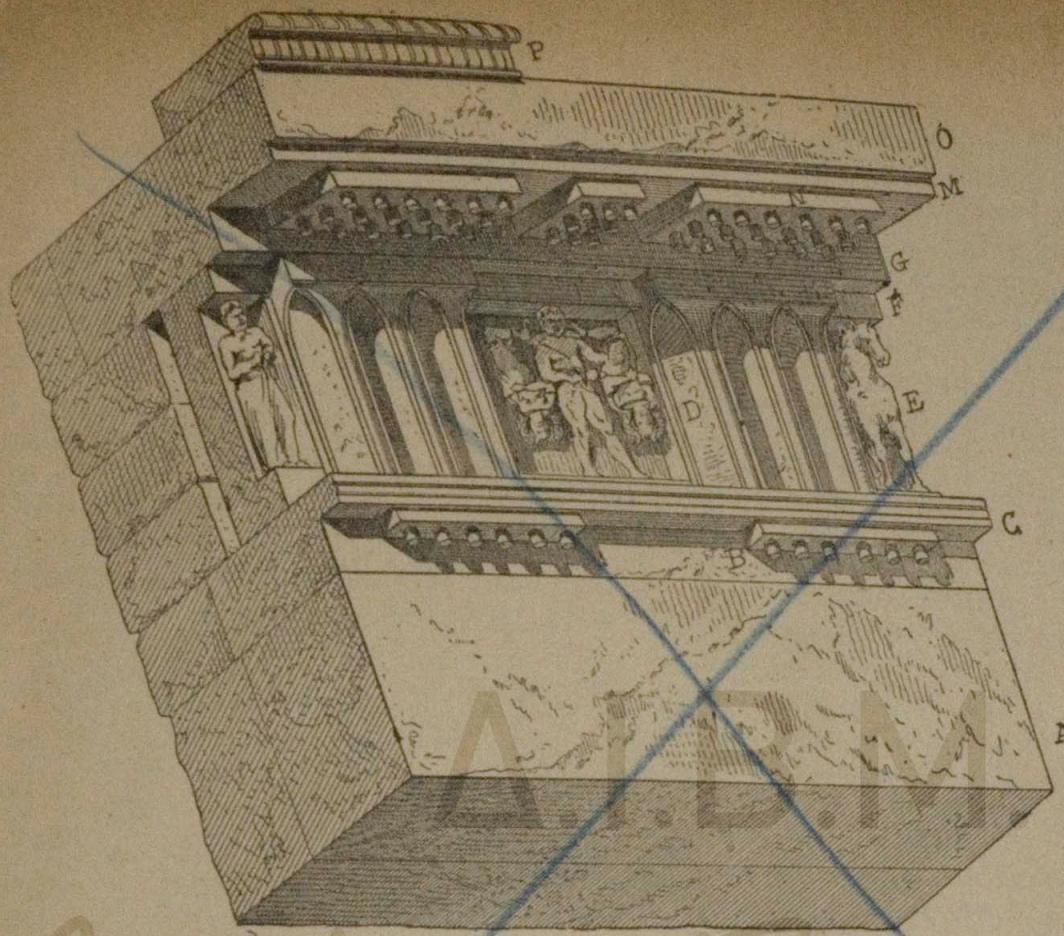
'Ιδοὺ τὰ ζητήματα, ἀπερ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀπηγόλουν τοὺς φυσιοδίφας. Τὸ πρόσθλημα ἐλύθη ἐσγάτως ἐν τῷ Ζωολογικῷ ἔργαστηρίῳ τοῦ Roscoff διὰ τῶν ἐρευνῶν ἐπιδεξίου ἐρευνητοῦ τοῦ κ. Yves Delage, νῦν καθηγητοῦ ἐν τῇ σχολῇ των ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων.

'Αναμορισθῶς δὲ ἡ ἀνακάλυψις αὕτη εἶναι ἡ ωραίοτέρα τοῦ ἐπιθαλασσίου τούτου ἔργαστηρίου, καταδεικνύουσα ὡποῖα δύναται ἡ νοημοσύνη καὶ ἡ ἐπιμονὴ ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἔργασίᾳ.

'Η ἀνατομικὴ τοῦ ἀκμαίου σακκίδιου καταδεικνύει, ὅτι ὁ κρεμάμενος ὑπὸ τὸν καρκίνον σάκκος εἶναι μέρος μόνον τοῦ παρασίτου. Τοῦτο στηρίζομενον εἰς τὰ περιβλήματα τοῦ ζενίζοντος διὰ βραχύεος ποδίσκου, ἐξακολουθεῖ ἐστωτερικῶς διὰ πολλῶν ρίζοειδῶν προσεκτολῶν, αἰτινες διακλαδίζονται ἐπὶ τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος τοῦ καρκίνου, ἐπὶ τοῦ ἥπατος, τῶν μυῶν αὐτοῦ κτλ., διατρέχουσαι εὐτῷ εἰπεῖν ἀπαντα τὰ ὅργανα αὐτοῦ, ἀφ' ὧν ἀντλοῦνται οἱ θρεπτικές οὐσίας τὰς ἀναγκαίας εἰς τὴν αὔξησιν αὐτοῦ.

"Οσον ὄχληρός καὶ ἀν ἡ τοιοῦτος σύντροφος, ὁ καρκίνος οὐδόλως δεικνύει, ὅτι ὑποφέρει, ἀλλὰ τὸ φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἀπανταχοῦ.

Kατὰ τὸν χρόνον τῆς παραγωγῆς τὸ σακκίδιον γεννᾷ νεαρά, ἀτινα οὐδόλως ὁμοιάζουσιν αὐτῷ. Ταῦτα εἶναι μικροσκοπικὰ ζωάρια, ἔχοντα ἔνα μόνον μεσαίον ὄφθαλμόν, ζεῦγος κεραίων καὶ δύο ζεύγη ποδῶν δικώπων, δι' ὧν ἔξορμωσιν ἐν τῇ θαλάσσῃ. Αἱ νύμφαι αὐταὶ στερούμεναι στόματος καταναλούσουσιν ἐναπόθεμά τι τροφῆς, ὅπερ ἐν αὐταῖς φέρουσι, καὶ ὑπομένουσι σειράν ἀπεκδορῶν, μεθ' ἐκκίνησιν τῶν ὁποίων τὸ ζῶον ἀναφαίνεται τελειότερο κατά τε τὸ σγήμα καὶ τὸ σῶμα, ὅπερ μετ' ὀλίγο παρουσιάζει ἐντομάς, ἀφ' ὧν γεννῶνται νέα ζεύγη ποδῶν. "Οταν οἱ πόδες κατασταθῶσι δώδεκα, τὸ σακκίδιον ἀρχεται ἀναζητοῦν ζένον τινά, πάντοτε καρκίνον, ἐκλέγον τοῦτον νέον καὶ οὐχὶ τόσον σκληρόν· εἰτα προσκολλάζεται ἐπ' αὐτοῦ διὰ τῶν κεραίων αὐτοῦ καὶ ισχυρῶς στηρίζεται ἐπὶ τινος τριχός των κηνημῶν αὐτοῦ, παρὰ τὴν ἀρθρωσιν, ἔνθα τὸ δέρμα δὲν εἶναι τόσον σκληρόν. Διότι, δπως ἐξακολουθήσει ζηση τὸ οὐλιτισμὸν τοῦ καρκίνου καὶ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν ἐστωτερικὸν αὐτοῦ.



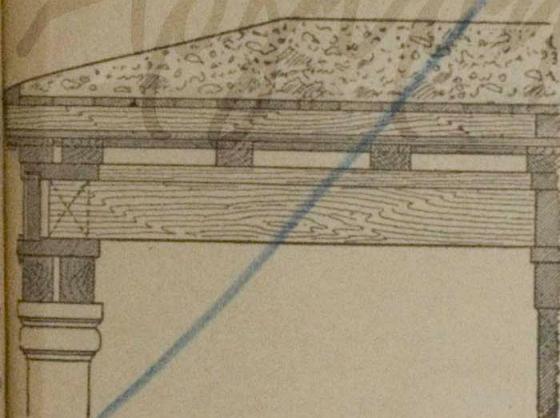
Ε Θρηγκός τοῦ ναοῦ τοῦ Σελινοῦντος

τοῦδε κατωρθώθη νὰ συνδεθῶσιν αἱ πολύλυφοι πρὸς  
ἰδεῶδες τι σύστημα οἰκοδομήσεως, ὅπερ νὰ ἔξηγήσῃ  
τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τοῦ  
ναοῦ.

Ἐν συνόψει πρὸ τῆς διαπλάσεως τοῦ δωρικοῦ  
ρύθμου ἀπαντά τὰ στοιχεῖα τοῦ ρύθμου τούτου  
ὑφίσταντο ἐν Ἑλλάδι, ἐν τοῖς πλινθοκτίστοις καὶ  
ζυλίνοις κτιρίοις.

Τό εφ' ἡμῖν ἐσκέφθημεν, ὅτι ἡ ἔξακρίθωσις αὗτη  
τῶν πραγμάτων ἦτο τοιαύτη ὥστε νὰ κινήσῃ τὸ  
ἐνδιαφέρον τῆς Ἀκαδημίας.

(Μετάφρασις Α. ΓΕΛΒΕΡΤ)



Ἔ Τοῦτο τοῦ προδόμου κατὰ μῆκος

## Ο ΒΟΥΡΚΟΛΑΚΑΣ<sup>1</sup> ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΣ

### ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΗ

Τρεῖς μῆνες κατόπι.

#### ΣΚΗΝΗ Α'

μο, κοντά στῆς Δέσποιν. Λείψανο ἀπὸ μακριὰ γυ-  
ῆγ κώμη τοῦ δρόμου. Ψαλμῳδίες ἀπὸ μπρός, απὸ  
μακρὰ μυρολόγια. Οἱ γειτόνισσες στέκουνται καὶ  
μονε λυπημένες.

ΜΑΘΙΩ, ΠΙΠΙΝΙΩ. "Υστερα ΣΥΝΕΣΙΟΣ.  
ΘΙΩ (Στὸ κατώφλι τῆς, σφουγγίζοντας τὰ μάτια  
μὲ τὴν ποδιά τῆς).

καὶ νὰ εἰχεις τώρα μάτια νὰ τὰ δῆς αὐτά,  
καὶ τὸ σελ. 449.

Κωσταντάκη, ποῦ σὲ κουβαλοῦνε στὸν τάφο, κ'  
ἔννοια δὲν τὴν ἔχεις τὴν ρήμαξη ποῦ ἀφίνεις μέσα  
στ' ἀρχοντικό σου. Ποιὸς τολεγε, Πιπινιώ μου,  
πῶς σὲ τρία φεγγάρια μέσα εἴτανε γραμμένο νὰ τὰ  
φάη τὸ χῶμα καὶ τὰ τρία τάδέρφια.  
(Χανουνται οἱ ψωνὲς τῶν μυρολογιῶν).

#### ΠΙΠΙΝΙΩ

Καὶ ποῦ ἔκαμε νισάφι ὁ ἀπόνετος ὁ χάρος νὰ  
κάμη καὶ δῶ! Πέντε πέντε καὶ δέκα δέκα τοὺς θε-  
ριζει μαζὶ καθεμέρα. Ός καὶ τάργαστήρια κλεί-  
στηκαν πιά. Ψυγὴ πιὰ δὲ βγαίνει στὸ δρόμο. Ρη-  
μάχτηκε τὸ χωριό, κι ἄλλο δὲν ἀκούς παρὰ μυρο-  
λόγια, ἄλλο δὲ βλέπεις παρὰ ξυλοκρέβατα, καὶ

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ

τὸν πάτερ Συνέσιο νὰ περπατάῃ ἀπὸ μπρὸς καὶ νὰ σιγοψάλλῃ. Κ' ὅστερα ἀπὸ κάθε θάψιμο τρέχει, λέει, ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι μὲ τὴν ἄγια μετάληψη γιὰ τοὺς φτωχοὺς ποὺ ψυχουμαχοῦν. "Ἄγιος εἶναι, καημένη, καὶ κολαζούμαστε τὴ βραδιὰ ποὺ μιλοῦσε τῆς Ἀρετούλας. Θυμάσαι;

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Καὶ δὲ θυμοῦμαι; καὶ δὲν τὸ συλλογίστηκα γίλιες φορές, νὰ μὴν τοὺς καταράστηκε τότες, σὰν ἄγιος ποὺ εἶναι;

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Ποῦ νὰ καταράστῃ, ἀθεόφοβη, ποῦ εἴταν ὁ πρῶτος νὰ πάῃ στῆς κερὰ Δέσποινς σὰ συχωρέθηκε ὁ Σαράντης! Ἄγιασμένο ἀθρωπὸ εὑχαριστήσατε στὸ γωριό μας, καὶ τώρα τὸ νοιώθουμε, ποῦ δὲ μᾶς μένει ψυχὴ νὰ τὸν προσκυνήσῃ. (Κάνει τὸ σταυρό τῆς).

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Τὴ χάρη του νάχουμε. Δὲν πῆγε, λέει, μὲ τοῦτο τὸ λείψανο, γιὰ νάρθη, λέει, νὰ παρηγορέσῃ τὴν κερὰ Δέσποιν, ποῦ δὲν μποροῦσε ἡ δύστυχη νὰ βγῆ καὶ νὰ δώσῃ στερνὸ φίλι τοῦ πατιδίοῦ της. Νά τος ποὺ πρόβαλε κιόλας τὴν χάρη του νάχουμε. (Κάνει τὸ σταυρό τῆς).

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Ο Θεός νὰ μᾶς τὸν πολυχρονίζη, κοίταξε πῶς μρχεται μὲ τὰ χαμηλωμένα τὰ μάτια. Πάμε, καηκένη, μαζί του καὶ μεῖς νὰ ποῦμε δυὸ λόγια τῆς σαλῆς μᾶς ἀρχόντισσας. Εἴμουν ἡ πρώτη ποὺ πῆγα ἔτο γάμο τῆς κόρης της, πρώτη θὰ πάγω καὶ στὴ μεγάλη αὐτὴ θλίψη της.

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Καλημέρα, χριστιανές μου. Νά μὴν ἔχετε τίποτις, καὶ σᾶς βλέπω κλαμμένες; Είστε καλὰ ὅλες ἐδῶ; νὰ μὴν χρειάζεστε τίποτις; (τοὺς σιμίουν οἱ δύο γειτόνισσες, καὶ φίλουν τὰ ρούχα του). Τί πάθετε, χριστιανές μου; νὰ μὴν ἥρθε ὁ Χάρος στὸ σπιτικό σας;

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Χαριτωμένε μου δάσκαλε, ποὺ ν' ἀγιάσουν τὰ πεθαμμένα σου, παρακάλει καὶ γιὰ τὰ μᾶς τὶς ἀμαρτωλές, νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὸ θανατικό.

## ΠΙΠΙΝΙΩ

"Ισια μὲ τὸ μπόγι σου λαμπάδα σου τάζω, χαριτωμένε μου ἄγιε, μίᾳ καὶ νὰ περάσῃ αὐτὴ ἡ φουρτούνα.

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Τὶς λαμπάδες, χριστιανή μου, στοὺς ἀληθινοὺς τοὺς ἄγιους, ποὺ εἶναι μεγάλη τους ἡ σπλαγχνιά. Ἔμεις οἱ ἀμαρτωλοὶ ἂλλο δὲν ἔχουμε νὰ δώσουμε παρὰ τὴν προσευκή μᾶς καὶ τὴν ἀγάπη, σὲ τέτοιες μέρες ποὺ μᾶς δείχτει ὁ Μεγαλοδύναμος τὴν ὄργη του. Πῆτε μου, είστε καλά; Σᾶς φοβερίζει ἡ ἀρώστια;

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Δόξα νάχη ὁ Θεός, καλὰ εἴμαστε, δάσκαλε. Μὰ σὲ κεῖνο τάρχοντικὸ ὁ Χάρος ἔκαμε φοβερό πανηγύρι, τάρφαγε ὅλα τὰ παλικάρια τῆς κερὰ Δέσποιν. "Ο τι ἔβγαλαν εἶναι τοῦ Κωστάκη τὸ λείψανο. Πηγάίνουμε νὰ τὴν παρηγορέσουμε τὴν κακόσυρτη, ποὺ ἔμεινε ὄλομόναχη μὲ τὸ Χάρο.

Τὰ ξέρω, τὰ ξέρω. Μεγάλη καὶ φοβερή συρραΐτιλλα δυὸ παιδιά της τὰ συνόδεψα στὸ στερνὸ ταξίδι, τὸν Κωσταντῆ της δὲν πῆγε ἡ καρδία νὰ τοὺς διαβάσω ἀπατός μου. Καλλιό, εἶπα, σε χαροκαμένης, ποὺ ζῇ ἀκόμα, ζωσ καὶ τῆς δυο στάλα παρηγοριά. (Φτάνουνε στὴν πόρτα τῆς Δέσποιν). Σταθῆτε· μὴ μπῆτε ἀκόμα σεῖς. Ελάτε λίγα μέρη. Δὲν θὰ τὰ βρατάξῃ τόσα πρόσωπα δεκατείνει. Εἶναι· καὶ παρηγοριές ποὺ βρασνίζουν ἀπὸ τὴν λύπη χερότερα. (Μπαίνει στῆς Δέσποιν).

## ΣΚΗΝΗ Β'

Χαγιάτι τῆς Δέσποιν. "Η Δέσποιν μαυροφορεμένη καὶ μυρολογεῖ. "Η Γαρουφαλία στέκεται πλάγι της.

## ΔΕΣΠΩ, ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ, ΟΣΤΕΡΑ ΣΥΝΕΣΙΟΣ

## ΔΕΣΠΩ

"Ἄχ, καὶ πάλι ἄχ! "Άλλο ἀπὸ τὸ ἄχ νιπάδει δὲν ἔχω. Σώθηκαν τὰ λόγια, κι ὁ πόνος της θύμηνει. Φουσκώνει ὁ πόνος, θάλασσα γίνεται κι πνίγει, βράχος ἔγεινα καὶ τὰ βαστώ τὰ τόσα κύματα, ποὺ μὲ δέρνουν, μὲ δέρνουν, καὶ νιλωτούνε δὲν μποροῦν. Τὰ παιδιά μου ἔπεσαν τὰ πῆρες ἡ ὄργη τους, καὶ γὼ στέκουμαι ἀκόμη ζῶ κι ἀνεσκίνω μέσα στὴν τρομερὴ αὐτὴ παραίτη.

"Ἄχ, Ἀρετούλα μου, Ἀρετούλα! Τί ὄνειρο βλέπης στὸ κρύο στρῶμα τῆς ζενίτειας σου! Κι τόσο, χίλιους ζωντανοθαμμένους νὰ βλέπης, γὰρ πλακωμένοι νὰ βογχοῦν καὶ νὰ ζητοῦν τοῦ μέρους, πάλι δὲ θὰ σοῦ παρασταίνουν τὸ βούτης καρδιᾶς μου.

"Ἄχ, Κωσταντάκη μου, Κωσταντάκη! Ερωτάπιά δὲ θὰ ζανάρθης στὴ μάννα σου. Ερωτάπιά δέρνεις καὶ δίγως παιδί στὸ πλευρό της.

Τρέλλα, τρέλλα μὲ πιάνει. "Ἄς ἔρθη κι πάρ' ἡ τρέλλα στὰ τετράνοιχτά της φτερά, μὲ σύρη στάναχθειρά! Σκόρπησέ τον, τρέλλανοῦ μου! Μαῦρο σύννεφο κάμε τον, νὰ ζει καὶ νὰ γύσῃ κατακλυσμὸ δάκρια πάνω στὰ μάτα τῶν παιδιῶν μου!

## ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Κερά μου, γιὰ χάρη τῆς μονάχοιβης κόρης καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ τῶν ἀγοριών σου ποὺ τὰ τέλη θέος κοντά του, μὴν ἀφίνης τὴν θλίψη νὰ σὲ πέσει σὲ τόσο βάθος. Κάμε καρδιά, κερά Δέσπω καὶ μὴν ζεχνᾶς πόσες μάννες μυρολογοῦνε μαζί αὐτὲς τὶς μέρες.

## ΔΕΣΠΩ

"Οσες μάννες κι ἀν εἶναι, ἀς ἔρθουν κι ἀς βγάζουν τὰ φυλλοκάρδια τους. Σὰν τάστερια θὰ πουν μπροστά στὸ βαθὺ τὸ σκοτάδι ποὺ κανιάζει τὸ νοῦ μου.

(Μπαίνει ὁ Συνέσιος).

Δάσκαλε, γλυκέ μου δάσκαλε, ποὺ βλέπει πονετικὸ πρόσωπο σου, καὶ πάλι ὁ καημὸς δέρνει. Δές τα τὰ μαῦρα μου χάλια, καὶ σε παρακλέσῃς νάρθη ὁ χάρος νὰ μὲ γλυτώσῃ. Κα-

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ο μεγάλος ὁ Θεὸς νὰ σὲ λυπηθῇ, κερά Δέσπω. Αὐτὸς μοναχὴ μπορεῖ νὰ σὲ βοηθήσῃ. Τάκουσα πῶς ἔμεινες μοναχή, κ' ἥρθα νὰ σοῦ πώ πῶς μοναχὴ δὲν εἶσαι, ἔχεις πάντα τὸν Πλάστη μαζί σου. Ἔκεινος τὸ ζέρει γιατί μᾶς πείρει τις πιο ἀγαπημένες ψυχές μας. "Ισως γιὰ νὰ μᾶς διδάξῃ τὴν μεγαλύτερη τὴν ἡγάπη ποῦ μᾶς κάνει παιδιά του. Κερά μου, κοίταξε μένα, τὶ ἔγαστα. "Ηρθε μέρα ποῦ τὴν εἰγα γχαμένη ὅλη μου τὴν ζωή. Σίμωσα τὸ Θεό, καὶ μοῦ χάρισε τὴν ἡγάπη δὲν τοῦ κόσμου. Στάλα τοῦ δίνω, καὶ πέλαγο μοῦ χαρίζει. "Εχε τὸ Θεὸ στὴν καρδιά σου, καὶ θὰ τάξιαθῆς τὸ οὐρανὸν γυρεύει ἡ τυραννισμένη ψυχή σου σὲ τέτοιο σκοτάδι ἀπέραντο.

## ΔΕΣΠΩ

"Ἄγι, μοῦ ζητᾶς ἀγιωσύνη, κι ἄλλη δὲν ζέρω ἀπὸ τῆς μάννας τὴν ἀγιωσύνη, μήτε ἄλλο μαρτύριο, μήτε ἄλλη ἡγάπη ποῦ τέλος δὲν ἔχει. Στὴν ἕκρη τοῦ κόσμου μοῦ πῆραν τὴν κόρη μου, κ' ἔργετ' ὁ χάρος καὶ μοῦ ἀρπάζει τὰ δέρφια τῆς ἀπὸ τὴν ἡγαλιά μου, νὰ μαρτυρήσω, ν' ἀγιάσω! Φτάνει πιὰ τὰ μαρτύρια σῶνουν τὰ βάσανα. Θάματα, θάματα μοῦ πρέπουνε τώρα. 'Εσύ, τάχαπημένο παιδί τοῦ Θεοῦ, ποῦ δείχτεις μὲ τὴν μεγάλη καρδιά σου τὶ θησαυρὸ μᾶς φύλαχε ἡ μαῖρα μας καὶ τὸν ἀρνηθήκαμε γιὰ τὴν φοβερὴν αὐτὴν Κόλασην, ποῦ είναι ὁ στεναγμός σου θυμίαμα, κι ὁ λόγος σου ψαλμῳδία, κάμε κι αὐτὴ τὴ θυσία, βάσταξέ το κι αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Πάρε τὸν πόνο ποῦ μὲ φλογίζει, καὶ κάμε τὸν προσευκὴ στὸ κελλί σου, καὶ πές τοῦ Μεγαλοδύναμου πῶς είναι ἀδικο τόσο βάσανο, πῶς δὲν κλαίγω γιὰ τάχιο του θέλημα, κλαίγω ποῦ ἔφυγαν καὶ μάρησαν τὰ παιδιά μου δίχως παρηγοριά, δίχως τὴν Ἀρετοῦλα μου. Παρακάλεσε νὰ τὴν ἀκούσω τὴν γλυκειὰ τῆς φωνής, νὰ τὰ δῶ τὰ γλυκά τῆς μάτια, κι ἀς βγῆ καὶ μένα ἡ ψυχή μου κατόπι.

(Μπαίνουν οἱ δύο γειτόνισσες).

Τρέξτε καὶ σεῖς, ὡς γειτόνισσες, κι ἀνάψτε λαμπάδες, τάξτε στοὺς ἀγιοὺς τὶς ἔρμες αὐτὲς ἀρχοτές μου, νὰ γείνη τὸ θάμα καὶ νάρθη ἡ Ἀρετοῦλα, ματὶ πεθαίνω. Πεθαίνω, καὶ σωτεριὰ πιὰ δὲν εἴω. "Ολα τῆς γῆς τὰ φρυμάκια τὰ κρύβουνται μου. (Γέροντες στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Γαρουφαλιᾶς):

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ

"Ἄσ βγοῦμε, χριστιανές μου, κι ἀς τὴν ἀρνητική μοναχή της, ισως καὶ τὴ λυπηθὴ ὁ Θεὸς καὶ πηνέ φέρῃ στὸ νοῦ της. Πάμε νὰ γονατίσουμε καὶ ἡ προσευκήθουμε. 'Απὸ τὸ χέρι μᾶς τίποτις ἄλλο βγαίνει. (Βγαίνει Συνέσιος, Περιμαθὼ καὶ Πιπινιώ).

## ΣΚΗΝΗ Γ'

Καιμητήριο τῆς Ἀγίας Μαρίνας. Νύχτα.

## ΔΕΣΠΩ, ὑστερα ΣΥΝΕΣΙΟΣ.

ΔΕΣΠΩ (περπατῶντας μοναχὴ κατὰ τὰ μνήματα τῶν παιδιῶν της).

Καὶ ποῦ νὰ βρῇ μάννα τοῦ παιδιοῦ της τὴν

πλάκα σὲ τότε μνήματα, καὶ μὲ τέτοιο σκοτάδι! Πλάγι σταδερφάκια του εἶπα νὰ τοὺς βάλουν, ἐκεῖνα θὰ μοῦ ποῦν ποῦ είναι ὁ Κωσταντῆς μας. "Ἄχ, Σαράντη μου καὶ Θανάτη, ἄχαρη καὶ κρύα συντροφία ποῦ τὴν ἔχετ' ἀπόψε! Κι ως τόσο δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔτοιξαν τ' ἀσύλευτα κόκκαλά σας, σὰν ἥρθε καὶ πλάγιασε δίπλα σας! Δὲν μπορεῖ νὰ μὴν τὸ νοιωσατε πῶς ἀπάνω στὸ σπίτι σας είναι τώρα ὁ τάφος, καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ χῶμα γίνεται τὸ σκοτεινὸ τὸ νυχτέρι.

Παράξενο, νὰ μὴ μὲ πιάνη τρομάξα! Νὰ μὴν τοὺς θολώνη φόβος τὸ νοῦ μου! Σίδερο, σίδερο μ' ἔκκυ' ὁ γάρος, καὶ μήτε μέσα στὴ σπηλιά του δὲ μὲ τρομάζει τάχυόταρο τὸ θεριό. Καὶ ποῦ νὰ μὲ τρομάξῃ, ποῦ ἄλλη ἐλπίδα δὲν ἔχω! Ψεύτικη ἐλπίδα κι αὐτή! "Αν εἴτανε βλαστάρι τρυφερὸ ἡ ζωή μου, μιά του ἀναπνοὴ θὰ μὲ μάραινε, μά του ἀναπνοὴ θὰ μὲ θέριζε. Τὸν παρκαλεῖς τὸ χάρο, καὶ δὲ σὲ πείρει. Τοὺς φοβᾶται, σαίτα γίνεται καὶ σὲ φτάνει.

Νά τα τὰ τρία καντήλια, νά το τὸ τρίδιπλο μνήμα. Νά το τὸ χῶμα ποῦ τὰ τρέως τὰ σπλάχνα μου! Τρίκλων δέντρο, ποῦ τορριζε τὸ ποτάμι καὶ τὸ πῆρε κι ὀρῆκε τὴν ἄχαρη αὐτὴν φίζα του.

"Ενα βογκητό δὲν ἀκούγω! Μήτε μάννα δὲ φωνάζουν πιὰ τὰ γειλάκια τους! "Εχουνε δὲν ἔχουνε μάννα, τὸ ίδιο τοὺς κάνει τώρα.

Νά είναι τάχα φωνή τους ἡ ἀπέραντη αὐτὴ σιωπή; Γίνεται μάννα νὰ σᾶς μυρολογάῃ, παιδάκια μου, καὶ σεῖς ἀσάλευτα νὰ τὴν ἀποδέχεστε τὴν τόση ἀνεμοζάλη; Γίνεται, Κωσταντῆ μου, νά σὲ τραβήξῃ ὁ χάρος σὲ τόσο βάθος, ποῦ νὰ μὴν τὸ κλονίζῃ μήτε ὁ στεναγμός μου τὸ ναρκωμένο κορμί σου; Κωσταντῆ, φρόνιμε Κωσταντῆ μου! Μελησέ μου ἀπὸ τὸ χῶμα, καὶ πές μου πῶς τὴ νοιώθεις τὴ ρήμαξη μου! Πές μου πῶς δὲν τὸ στοχαστήκεις αὐτὸ τὸ κακό! Πές μου πῶς τὸ θυμάσαι τὸ τάξιμο σου, πῶς ἀπὸ σου τὸ χῶμα βαρύτερα σὲ πλακώνει αὐτὸ τὸ τάξιμο! 'Η Ἀρετοῦλα μας, Κωσταντῆ μου, ἡ Ἀρετοῦλα! Νά την ποῦ ἥρθε ἡ πίκρα, νά τον ποῦ ἥρθε ὁ χάρος! Λυώνω στὸ μυρολόγι σας, καὶ δὲν ἔχω τὴν κόρη μου νὰ κλάψῃ μαζί μου, νὰ λαφρύνῃ τὸν πόνο μου, ποῦ τὸν ἀγριεύεις ἡ μοναχὴ σὰν τὸν ἀνεμο ποῦ φυσάει σὲ ρημίες.

Εύπνησε, Κωσταντάκη μου, καὶ φέρε μου πίσω τὴν Ἀρετοῦλα! Τὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἀγιοὺς του ἔχεις βικλιμένους μαρτύρους. Μήτε τοῦ χάρους ἡ δύναμη δὲν μπορεῖ ἔνα τέτοιο τάξιμο νὰ τὸ θέψῃ. "Αν πέταξες ἡ ψυχή σου ἐκεῖ ποῦ ζωντανοῦ δὲ φτάνει φωνή, ὁ πόνος αὐτὸς ποῦ μὲ δέρνει ἀς γείνη ψυχή σου, νὰ ζωντανέψῃς καὶ νάκουστης τὰ παρακάλια τῆς μάννας σου. "Εθγα νὰ σοῦ φυσήσω ζωή μὲ τοὺς στεναγμούς μου, νὰ σπαρταρήσῃς ἡ νεκρωμένη καρδιά σου, νὰ φρίζῃ ὁ νοῦς σου, πουλί νὰ γείνης πετάμενο καὶ νὰ φέρης ἀπὸ τὰ ξένα τὴν ἀδερφή σου.

(Φαίνεται ὁ Συνέσιος ἀπὸ μακριά).

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ (μοναχὸς του).

Σὲ νὰ μ' ἔστειλε ὁ Θεὸς καὶ τὴ βρίσκω τὴ δύστυχη στὴν τρομερὴ αὐτὴ μοναχία.

## ΔΕΣΠΩ

Μήτε βογκητό, μήτε στεναγμός δὲν ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ μαῦρο τὸ χῶμα. "Ερμη, ἔρμη ἔμεινα πιὰ στὸν κόσμο! "Ας σύρω καὶ ἡς ρίζω σὲ βάραθρα τὸ κορμί μου, τὰ ὄρνια νὰ τὸ φέν καὶ νὰ πετάξουνε στὰ ξένα νὰ τῆς ποῦν τῆς Ἀρετούλας τάμετρητα βάσανά μου. (Ξεκινάει).

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ (μοναχός του).

Νὰ τῆς μιλήσω, θὰ τὴν τρομάξω, κ' εἶνε ὁ νοῦς της αὐτὴ τὴ στιγμὴ πυρωμένο γυαλί, ποῦ τάγγιζεις καὶ σκάνει. "Ας τὴν ἀκολουθήσω, ἵσως καὶ χρειαστῇ βοήθεια στὸ δρόμο της. (Ἀκολουθάει τὴ Δέσπω, καὶ βγαίνουν).

## ΣΚΗΝΗ Δ'

"Η Ἰδια. Σκουντάει τὴν πλάκα καὶ βγαίνει ὁ Κωσταντῆς βουρκολακιασμένος.

## ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Τάναθεμα μὲ σήκωσε ἀπὸ τὸ βαθύ μου τὸν ὅπνο. Τέτοιο ἀνάθεμα, ποιὸς τάφος νὰ τὸ βαστάξῃ! Βουνὸ νὰ κατρακυλήσῃς ἀπάνω του, καὶ πάλι ξεσπάνει ὁ τάφος, καὶ ξαναφέρνει στὸν κόσμο μιὰ λάκερη κόλαση.

Φωνὴ τρομερὴ μὲ ζωντάνεψε, ἀν εἶναι ζωὴ αὐτός, τοῦ θανάτου ὁ θάνατος. Τὴν ἀκουγά τὴ φωνή της, καὶ γύρευα νὰ τὰ ξεσκίσω τὰ παγωμένα μου κρέατα, νὰ τὰ τραβήξω σύρριζα τὰ μισοχυμένα μαλλιά μου. Καὶ καθὼς πολεμοῦσα νὰ σαλέψω, ν' ἀπλώσω τὰ χέρια, ν' ἀνοίξω τὸ στόμα, καὶ νὰ φωνάξω πῶς τάκούγω τὰ σπαραγτικά της τὰ λόγια, κατέβαιναν ἄλλα λόγια τρομερώτερα καὶ τάποσθόλωναν τὸ κορμί μου. Ἀγκομαχοῦσε μέσα μου ἀπέραντος πόνος, κι ὡς τόσο βογκητὸ δὲν ἔβγαινε νὰ τῆς πῆ πῶς φτάνει, φτάνει ὁ ἀπελπισμένος ὁ θρῆνος, γιατὶ σηκώνετ' ὁ γυιός της νὰ τῆς ξαναφέρῃ τὴν Ἀρετούλα, ποῦ τὴν πῆρ' ἀπὸ πλάγι της καὶ ἀπ' ἔνα χάρο πιὸ ἄκαρδα.

Τάκουσα κατόπι τὸ μυρολόγι καὶ διάβασε κ' ἔφευγε σὰν ἀνέμου βοῶτό. Δράκο μ' ἔκαψε τότες ὁ πόνος, καὶ τὸ ξετίναξα τὸ λιθόρι, καὶ ξαναβγῆκα στὸν κόσμο.

Σὰ νὰ τρέμουν τάστερια στὴν ὄψη μου. Σὰ νὰ μουχλιάζῃ τάχέρι τριγύρω μου. Σβύνουν τὰ καντήλια, καὶ σωπαίνουν οἱ τρουξαλλίδες. Ἀπὸ τὸ κορμί μου σκορπιέται φαρμακωμένη κρυάδα, ποῦ τάφος δὲν τηνε γνώρισε. Πῶς νὰ μὲ δῆ, νὰ μὲ σιμώσῃ, καὶ νὰ μήν ξαφνιστῇ τάθω τὸ πλάσμα, ποῦ τοῦ εἶχα καὶ γὼ μιὰ ἀγάπη, κι ἡς εἴταν ἀγάπη ποῦ ρημάζει καρδίες!

Κι ἀν πάλι κρύψω τὴν κόλαση ποῦ μέσα μου βράζει, μὰ τὰ λίθανα ποῦ μυρίζουν ἀκόμα, τάραχνιασμένο τὸ πρόσωπο, τὰ σθυσμένα τὰ μάτια, τὰ χωματιασμένα τὰ σάθανα,—ποιὸς μάγος θὰ μου τὰ κρύψῃ!

'Εσύ, μαύρη νύχτα, θὰ μὲ σκεπάσῃς. 'Εσεῖς ἀνέμοι, θὰ μοῦ δώσετε τὰ φτερά σας, καὶ σεῖς, σύννεφα, τὸ σκοτάδι σας. (Χάνεται μέσα σὲ σύννεφο).

## ΣΚΗΝΗ Ε'

Στὸ δρόμο, κοντὰ στῆς Δέσπως.

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ, ΠΕΡΜΑΘΙΩ, ΠΙΠΙΝΙΩ

ΣΥΝΕΣΙΟΣ (Βγαίνει ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς Δέσπως μὲ φανάρι στὸ χέρι).

"Εχετε τὸ νοῦ σας, καλές μου, στὴ χαροκαμένη τὴν αρχόντισσα. Τὴν ἀφῆκα μὲ τὴ Γαρουφαλιά, ἀφοῦ τὴ σύχασα μὲ δυὸ λόγια, κ' ἐλπίζω πῶς δὲ θὰ τῆς ξανάρθῃ τὸ φρένιασμα τῆς ἀπελπισιᾶς. "Ετρέχα μὲ τρομάρα κατόπι της, σὰ βγῆκε ἀπὸ τὸ κοιμητήριο, καὶ νὰ τὴν προφτάξω δὲν εἶχα δύναμη. 'Ο Θεός μὲ φωτίσε καὶ πῆρα τὸ μονοπάτι, καὶ βρέθηκα μπροστά της τὴ στιγμὴ ποῦ ὄρμοῦσε δέξιω φρενῶν κατὰ τὸν γκρεμόν. Τὴν ἔφερα πίσω, καὶ τῆς ἑταξα πῶς ὀληνυχτῆς θὰ προσέγουμαι γιὰ νἄρθη πίσω ἡ κόρη της. 'Η προσευκή μου, χριστιανές μου, πρέπει νὰ γείνῃ ταξίδι. "Άλλος δὲ μένει νὰ τὴ φέρη τὴν ταλαιπωρη κόρη ἀπὸ τέτοια μακρινὴ ξενιτεία. Πηγαίνω ἀπατός μου, κι ἀφίνω τὴν τύχη τῆς μάννας στὰ χέρια τοῦ Πλάστη. "Αχ, καὶ νἄρθη, καὶ τί νὰ βρῇ! 'Ολοτρόγυρα θάνατο, καὶ τὴ μάννα της σαλεμένη!

## ΠΙΠΙΝΙΩ (τῆς Περμαθιώς).

Δὲ σοῦ τάλεγα, πῶς ἐσάλεψε ὁ νοῦς της; (Στὸ Συνέσιο). 'Ο Χριστὸς κ' οἱ ἀγιοὶ μαζί σου, μεγαλόχαρη μου ψυχή, ποῦ τέλος δὲν ἔχει ἡ καλωσύνη σου.

## ΣΥΝΕΣΙΟΣ (μοναχός του, πηγαίνοντας).

Κι ἂ δὲ εἶχε δυναμικόν ἡ ἄγια μας ἡ πίστη, ἀ δὲ μὲ εἶχαν καμωμένο πέτρα τοῦ κόσμου σι συφορές, θάλεγα κάλλιο στὸ μνῆμα καὶ γὼ, παρὰ νὰ τὴν ξαναδῶ ξένη, σὲ ξένα χέρια, καὶ νὰ τὴν ποτὶζω τέτοια φαρμάκια. (Φεύγει).

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Πάει νὰ μᾶς δείξῃ πάλι τὴν ἀγιωσύνη του. Πολεμάει νὰ γλυτώσῃ τὴ φτωχὴ τὴν αρχόντισσα, μὰ ποῦ νὰ προφτάξῃ, ποῦ θέλει μέρες καὶ μέρες νὰ πάγι καὶ νἄρθη!..... 'Ανατριχίαζω, καημένη, καὶ δὲ συμμαζεύουμαι ἀπὸ τὴν τρεμοῦλα. Καὶ τέτοιο σκοτάδι! Φέρ' ένα φανάρι ἀπὸ μέσα νὰ καθήσουμε στὸ κατώφλι αὐτούδα. "Α μᾶς χρειαστῇ, ἡ Γαρουφαλιά θάνοιξῃ τὸ παραθύρι καὶ θὰ φωνάξῃ. Ποῦ ὅπνος πιὰ τέτοιες ώρες!

## ΠΙΠΙΝΙΩ (φέρνει φανάρι, καὶ καθίζουν).

Τί παράξενη νύχτα, καὶ τί κρύο σκοτάδι, σὰ νὰ γυρνοῦνε στὸν ἀέρα φαντάσματα. "Ας κάμουμε τὸ σταυρό μας κι ἡς μείνουμε δῶ καμιὰ ώρα, ὥσπου νὰ λαλήξῃ κι ὁ πετεινός.

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

Νὰ πάη, λέει, ὀλομόναχη στὸ κοιμητήριο καὶ νὰ μυρολογάῃ ἀπάνω ἀπὸ τὰ παιδιά της, κ' ὑστερα νὰ γυρεύῃ νὰ γκρεμίστῃ! Κι ἡς τὴν πάνε στὸ μοναστήρι μιὰ καὶ καλὴ τὴν κακόσυρτη, νάχουν τὴν ἔννοια της οἱ καλόγριες.

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Στάσου,—ἀκουσεις τίποτις ἀπὸ καὶ μεριά; εἰδεσμοὶ, τίποτις;

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ

"Αὐτε στὸ καλό, καὶ σὺ, ποῦ εἶσαι ἀπατή σου γιὰ τὸ μοναστήρι. Τί ν' ἀκούσω, καὶ τί νὰ δῶ!

## ΠΙΠΙΝΙΩ

Καλὲ κοίτα ἑκεῖδα, κατὰ τὸ μεγάλο τὸ δρόμο! Δὲ βλέπεις ἑκεῖ μιὰ φωτειρὴ καταχνιά, καὶ μέσα ἔνας καθαλάρης μὲ γυναικα στὸ πλάγι του; Σὰ μαῦρος ἵσκιος περνάει τὶς ἴτιες κ' ἔρχεται κατὰ τὸ χωριό. Κ' ἔρχεται μαζὶ του κ' ἡ καταχνιά σὰ σύννεφο ποῦ τὸ φυσοῦν οἱ ἀνέμοι. Σήκω, καημένη, καὶ πᾶμε μέσα νὰ προσκυνήσουμε. Ο Χάρος πρέπει νὰ εἶναι καὶ μαζεύει πάλι διαβάτες γιὰ τὸν ἄλλο τὸν κόσμο. (Σηκώνουνται καὶ μπαίνουνε στὸ σπίτι τῆς Πιπινιώς).

## ΠΕΡΜΑΘΙΩ (σκύδοντας ἀπὸ τὴν πόρτα).

Τίποτις δὲ βλέπω, καὶ τοῦ κάκου μὲ τρόμαξες. Τί νὰ εἶναι: ως τόσο οἱ θεοσκότεινες αὐτὲς οἱ ραθδιές ποῦ τινάζουνται ἀπὸ πάνω κ' ἵσια στὸ δρόμο μας πέφτουν! Πάψε, καημένη, νὰ κάμουμε μετάνοιες καὶ νὰ θεμιάσουμε, ἡ χάρη τῆς Παναγιᾶς νὰ μάς φυλάξῃ αὐτὴ τὴν νύχτα. (Μπαίνει καὶ μανταλώνει τὴν πόρτα).

## ΣΚΗΝΗ Σ'

'Η ίδια.

Η Ἀρετοῦλα φαίνεται στὸ βάθος τοῦ δρόμου μοναχή της, μὲ μαλλιά ζέπλεκα καὶ ἀμελημένα φορέματα.

ΑΡΕΤΟΥΛΑ, θυτερα ΔΕΣΠΩ, ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ,  
ΠΕΡΜΑΘΙΩ, ΠΙΠΙΝΙΩ

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ

"Ονειρο πρέπει νὰ εἶναι, κι ὡς τόσο φέμικ δὲν εἶναι! Νὰ τος ὁ δρόμος μας, νὰ την τοῦ σπιτιοῦ μας ἡ θύρα! Τί θὰ πῆς, μαννοῦλα μου, νὰ μὲ δῆς ἀξαρφα μπροστά σου μὲ τέτοια τρομάρα στὸ πρόσωπο! Μ' ἀφῆσε ὁ Κωσταντῆς ὄλομόναχη, ὅ τι σιμώσαμε τὸ χωριό, ὅ τι ἀκούσαμε μιὰ φωνὴ ποῦ σιγοδιάβαζε μέσα στὸ Κοιμητήριο, καὶ χάθηκε ἀπὸ μπρός μου μαζὶ μὲ τὸ φρενιασμένα τάλογο, ποῦ περνοῦσε θάλασσες καὶ βουνά. : Γίνεται νὰ μὴν εἶναι ὄνειρα ὅλ' αὐτά; Εἴμουνα στὸ σπιτάκι μου ἀπόψε. "Ελειπει ὁ καλός μου, ποῦ θὰ γυρίσῃ ὁ δύστυχος, καὶ σὰν παιδὶ θὰ μὲ κράζη, καὶ δὲ θὰ μὲ βρέσκη! "Οχι, ιχι! δὲ γίνεται!. "Ονειρο εἶναι.. Καὶ μέσα στόνειρο, ἥλιο ἔνα, ποῦ τάνιστορῶ καὶ μ' ἀγριεύει σὰν αὐτὴ τὴ δύστροπη νύχτα. Καθούμουνα μοναχὴ στὸ πατάθυρο. "Ερχετ' ἀξαρφα ὁ Κωσταντῆς, καὶ μὲ χαικτέσι ἀπὸ μακριὰ καὶ μοῦ λέει, «Περβάτης! Αρετοῦλα μου, Κεράνα μας σὲ θέλει». — «Ἀλλοίμον' θερφάκι μου», τοῦ κράζω, «καὶ τί ναι τούτ' ἡ θύρα! Ανίσως κ' εἶναι γιὰ χαρά, νὰ βάλω τὰ χρυσά μου. Κι ἀν εἶναι πίκρα, πές μου το, νάρθω κακηπῶς εἰμαι». Καὶ μοῦ λέει, «Ἐλα καταπῶς εἶσαι». Κι ἀνεβαίνω μαζὶ του τάγριο τάλογο, καὶ σύραμε σὲ σύννεφο κ' ἥρθαμε. Καὶ διαβαίνοντας ἀπὸ τὶς ίτιες ἑκεῖ κάτω, ξυπνοῦν τὰ πουλιά καὶ μιλοῦν μ' θέρφη λαλιά καὶ φωνάζουν, — «Ποιός εἶδε κόρην μορφή νὰ σέρνη πεθαμένος!» — «'Ακούς», τοῦ μνω, «Κωσταντῆ, τί λένε τὰ πουλάκια;» — «Πουλιά 'ναι», μοῦ ἀπαντάει, «πουλάκια 'ναι καὶ ἂς

λένε». — «Φοβοῦμαι σε, ἀδερφάκι μου», τοῦ λέγω τρομαχένα, «φοβοῦμαι σε, ἀδερφάκι μου, καὶ λιθανιές μυρίζεις». — «'Εχτες βραδὺς ἐπήγαμε», μοῦ λέει, «στὸν "Αη Γιάννη, καὶ θέμιασέ μας ὁ παπᾶς μὲ περισσὸ λιθάνι». Καὶ λέγοντάς μου τέτοια λόγια μὲ κατεβάζει, ἀντικρὺ στὴν 'Αγια Μαρίνα, καὶ χάνεται τὰ φάντασμα ἀπὸ μπρός μου!

'Ανέβηκα τὸ χωριό τρέμοντας μοναχὴ μου στὰ σκοτεινά.... "Ονειρο μέσα στόνειρο πρέπει νὰ εἶται! 'Ως τόσο, νὰ τον ὁ δρόμος μας! Νὰ την ἡ θύρα μας! Μισοφέγγει ἔνα παράθυρο, καὶ τὸ βλέπω τὸ σπίτι μας. Τὸ βλέπω, καὶ νὰ φωνάξω δὲν μπορῶ, νὰ μοῦ ἀνοίξουν... Πῶς τουρτουρίζουν τὰ δόντια μου! Τί σύγκρυν ποῦ μὲ περέχυσε ὁ βλογημένος ὁ Κωσταντῆς! Πάγος μοναχὸς εἶται τὸ κορμί του!.. "Ονειρο μαῦρο καὶ φοβερό!... Τὸν ὄνειρεύτηκα πεθαμένο τὸν Κωσταντῆ!... Κι ἀκόμα ὄνειρο βλέπω, καὶ θαρρῶ πῶς πεθαίνω τῷρα καὶ γώ!... Νὰ μποροῦσα νὰ ξυπνήσω, καὶ νὰ γλυτώσω! Νὰ δῶ τὸν ἀκριβό μου στὸ πλάγι μου, καὶ νὰ λαφρωθῶ, νὰ ξαναζήσω, νὰ εἰμαι πάλι στὸν κόσμο!... Μὰ νὰ την ἡ πόρτα μας! Νὰ το τὸ σπίτι! 'Ο Κωσταντῆς μοῦ τὸ εἶπε, πῶς μὲ θέλει ἡ μάννα!... Τί νὰ μὲ θέλῃ τέτοια ὥρα παράξενη!... Τί νὰ εἶναι αὐτὸ τὸ κακό ποῦ ζητάει νὰ μὲ θανατώσῃ πρὶ νὰ τὸ μάθω!.. Φοβερό κι ἀτέλειωτο ὄνειρο!.... Νὰ φωνάξω, νὰ ξυπνήσω, νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὸ βάσανο, νὰ κράξω τὴ μάννα νὰ μὲ ξυπνήσῃ καὶ νὰ μὲ σώσῃ... (φωνάζει) Μαννοῦλα, μαννοῦλα, ξύπνα με, καὶ πεθαίνω! Μαννοῦλα, ὁ Κωσταντῆς μας εἶναι ποῦ μ' ἔβηλε μέσα σ' αὐτὴ τὴν κρύα τὴν καταχνιά, ποῦ πάει νὰ μὲ πνιξῇ. Ξύπνα με, μάννα, νὰ ξαναθρεθῶ στὸ σπιτάκι μου! 'Ο ἀκριβός μου, ὁ ἀκριβός μου! Θὰ λωλαθῆ, νὰ τὸ μάθη πῶς πέθανα! Πέθανα, μαννοῦλα, καὶ ξύπνα με! (πέφτει κοντά στὴν πόρτα).

('Ανοίγει ἡ πόρτα τῆς Δέσπως, καὶ βγαίν' ἡ Γαρουφαλίδ μὲ φαγάρ, κρατῶντας τὴ Δέσπω ἀπὸ τὸ χέρι. Βγαίνουν κ' οἱ ἄλλες δύο γειτόνισσες μὲ φανάρια).

## ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΔΑ

Εἶτανε γυναικήσιες φωνές.

## ΔΕΣΠΩ

'Ο Χάρος ἔχει πάλι βαλμένο τὸ μαῦρο του χέρι. Παϊδιά δὲ μοῦ μένουνε νὰ τοῦ δώσω, ἀγοίζετε του νὰ μπῇ καὶ νὰ πάρῃ μένα! (Σκύβει ἡ Γαρουφαλίδ κ' οἱ δύο γειτόνισσες μὲ τὰ φανάρια, καὶ βλέπουν τὴν 'Αρετοῦλα).

## ΑΡΕΤΟΥΛΑ (μὲ μισοπνιγμένη φωνή).

Πεθαίνω, πεθαίνω, μαννοῦλα!

## ΔΕΣΠΩ

'Αρετοῦλα μου! (Πέφτει ἀπάνω της, καὶ πεθαίνουν κ' οἱ δύο τους).

## ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

